

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu • Työelämä • 30/2018

Korkeakoulututkintojen tunnustamiseen ja täydentämiseen liittyvä sähköinen tiedottaminen

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 30/2018

Korkeakoulututkintojen tunnustamiseen ja täydentämiseen liittyvä sähköinen tiedottaminen

Selvitys asiakaslähtöisen tiedottamisen kehittämiseksi

Työ- ja elinkeinoministeriö

ISBN: 978-952-327-343-6

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2018

Kuvailulehti

Julkaisija	Työ- ja elinkeinoministeriö		22.10.2018
Tekijät	Elina Ekholm, Hannu-Pekka Huttunen, Marina Rinas, Kati Tuokkola, Arja Haapakorpi		
Julkaisun nimi	Korkeakoulututkintojen tunnustamiseen ja täydentämiseen liittyvä sähköinen tiedottaminen – Selvitys asiakaslähtöisen tiedottamisen kehittämiseksi		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 30/2018		
Diaari/hankenumero	TEM/1385/13.01.01/2017	Teema	Työelämä
ISBN PDF	978-952-327-343-6	ISSN PDF	1797-3562
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-343-6		
Sivumäärä	65	Kieli	Suomi
Asiasanat	maahanmuutto, koulutus, tutkinnot		
Tiivistelmä			
<p>Maahanmuuttajien koulutus- ja työllistymispolkujen nopeuttaminen on kotouttamispolitiikan yksi keskeisistä tavoitteista. Korkeakoulutettujen maahanmuuttajien kannalta keskeistä on, miten tutkintojen tunnustaminen ja pätevyitysmispolut sekä niihin liittyvä ohjaus ja neuvonta toimivat.</p> <p>Tämän selvityksen tavoitteena on arvioida, kuinka ulkomailla suoritettujen korkeakoulututkintojen tunnustamista ja täydentämistä koskeva tiedottaminen ja ohjaus toimivat digitaalisten kanavien kautta ja mitä kehitettävää nykyisessä järjestelmässä on. Selvityksen aineisto koostuu maahanmuuttajille ja ohjauspalveluiden työntekijöille suunnatuista kyselyistä, yksilöllisistä testauksista ja syventävistä haastatteluista.</p> <p>Selvityksen perusteella OPH:n ja VALVIRAn nettisivuihin ollaan suhteellisen tyytyväisiä, mutta esiin nousi myös kehittämis ehdotuksia. Selvityksessä esitetään, että korkeasti koulutetuille maahanmuuttajille perustettaisiin kannustava selko- ja monikielinen portaali, jossa tutkintojen tunnustaminen ja laillistaminen olisivat yksi keskeinen sisältö. Lisäksi selvityksessä esitellään kansainvälisiä esimerkkejä esitetyn kaltaisista, tietoa kokoavista portaaleista ja niiden toteuttamistavoista.</p> <p>Selvityksen kohteena oli sähköinen tiedotus, mutta tuloksissa nousee kuitenkin vahvasti esiin henkilökohtaisen ohjauksen ja neuvonnan tarve sähköisten palveluiden rinnalla.</p>			
TEM:n yhdyshenkilö: Alueet ja kasvupalvelut/Helena Torkko, puh. 029 504 7695			
Kustantaja	Työ- ja elinkeinoministeriö		
Julkaisun jakaja/myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Arbets- och näringsministeriet		22.10.2018
Författare	Elina Ekholm, Hannu-Pekka Huttunen, Marina Rinas, Kati Tuokkola, Arja Haapakorpi		
Publikationens titel	Att informera via elektroniska kanaler om erkännande och komplettering av högskoleexamina – Utredning för att utveckla kundorienterad information		
Publikationsseriens namn och nummer	Arbets- och näringsministeriets publikationer 30/2018		
Diarie-/ projektnummer	TEM/1385/13.01.01/2017	Tema	Arbetsliv
ISBN PDF	978-952-327-343-6	ISSN PDF	1797-3562
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-343-6		
Sidantal	65	Språk	Finska
Nyckelord	invandring, utbildning, examina		

Referat

Att göra invandrarnas väg till utbildning och sysselsättning snabbare är ett av de viktigaste målen för integrationspolitiken. För högskoleutbildade invandrare är det väsentligt hur erkännandet av examina och möjligheterna att få behörighet samt vägledningen och rådgivningen om dessa frågor fungerar.

Målet med denna utredning är att bedöma hur information och vägledning om erkännande och komplettering av högskoleexamina som har avlagts utomlands fungerar via digitala kanaler och vad som bör utvecklas i det nuvarande systemet. Utredningens material består av enkäter riktade till invandrare och till personal som jobbar med vägledning, individuella test och fördjupande intervjuer.

Enligt utredningen får Utbildningsstyrelsens och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens webbplatser relativt gott betyg, men även förslag till förbättringar lyfts fram. I utredningen föreslås att det för högutbildade invandrare ska skapas en uppmuntrande portal på flera språk och lättläst språk där erkännande och legitimering av examina ska utgöra ett centralt innehåll. I utredningen presenteras dessutom internationella exempel på liknande portaler för samlad information och beskrivningar av hur de har genomförts.

Utredningen gällde information via elektroniska kanaler, men av resultaten framgår det dock starkt att det finns ett behov av personlig vägledning och rådgivning vid sidan om de elektroniska tjänsterna

Kontaktperson vid arbets- och näringsministeriet: Regioner och tillväxttjänster/Helena Torkko, tfn 029 504 7695

Förläggare	Arbets- och näringsministeriet
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi

Description sheet

Published by	Ministry of Economic Affairs and Employment		22.10.2018
Authors	Elina Ekholm, Hannu-Pekka Huttunen, Marina Rinas, Kati Tuokkola, Arja Haapakorpi		
Title of publication	Electronic communications regarding the recognition and complementing of university diplomas – A report, with the aim of furthering customer-oriented communications		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Economic Affairs and Employment 30/2018		
Register number	TEM/1385/13.01.01/2017	Subject	Working life
ISBN PDF	978-952-327-343-6	ISSN (PDF)	1797-3562
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-343-6		
Pages	65	Language	Finnish
Keywords	Immigration, education, diplomas		
Abstract <p>Accelerating training and employment routes for immigrants is one of several key priorities in our integration policy. The functioning of recognition procedures for diplomas and routes to qualification, as well as relevant guidance and assistance, are essential for immigrant graduates.</p> <p>This report aims to assess whether digital channels are a useful means of offering communications and guidance, regarding the recognition and complementing of foreign qualifications. Also, which aspects of current procedures could be developed. The report dossier consists of surveys conducted among immigrants and employees of guidance services. It also includes individual tests and in-depth interviews.</p> <p>According to the report, the Finnish National Agency for Education and VALVIRA websites are satisfactory. However, the interviewees also expressed proposals for further development. The report suggests that a multilingual, easy-to-read website be set up for immigrant graduates, with information on the recognition and legalisation of degree diplomas. The report also presents examples from abroad, of such informative websites, discussing the manner in which these websites were compiled.</p> <p>The report aimed to discuss electronic communications. However, the results obtained highlight a need for individual guidance and assistance in addition to electronic services.</p> <p>Contact person within the Ministry of Economic Affairs and Employment: Regions and Growth Services, Helena Torkko, tel. +358 29 504 7695</p>			
Publisher	Ministry of Economic Affairs and Employment		
Distributed by/ publication sales	Electronic version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

Esipuhe.....	7
Tiivistelmä	10
1 Johdanto	12
2 Keskeiset käsitteet ja toimijat	14
3 Digitalisaatio ja korkeasti koulutettujen projektit.....	17
4 Sähköinen tiedotus tutkimuskohteena.....	23
5 Mistä palvelujen käyttäjät hakevat tietoa.....	28
6 Millaisia arvioita sivustoista esitettiin.....	35
7 Kansainvälisiä malleja ja vastaajien ideoita	42
8 Sähköinen tiedotus osana ohjausprosessia.....	49
9 Johtopäätökset ja suositukset.....	58
Liite 1 Ulkomailla suoritettujen tutkintojen tunnustaminen	62
Liite 2 Maahanmuuttajakyselyyn vastanneiden tietoja.....	63
Lähteet.....	65

ESIPUHE

Maahanmuutto Suomeen on lisääntynyt koko 2000-luvun. Monilla Suomeen muuttavista on lähtömaassa hankittua osaamista, ja maahanmuuttajat tarjoavat suomalaisille työmarkkinoille kaivattua työvoimaa ja osaamista. Muualla hankittu koulutus tai tutkinto ei kuitenkaan aina ole suoraan hyödynnettävissä suomalaisilla työmarkkinoilla.

Vuonna 2015 Suomeen ja muualle Eurooppaan suuntautunut poikkeuksellisen suuri turvapaikanhaku käynnisti maahanmuuttajien työllisyys- ja koulutuspolkujen uudistamisen. Keskeinen uudistuksia yhdistävä tekijä on, että maahanmuuttajan osaaminen tunnustetaan ja hyödynnetään aiempaa paremmin jatkopolkujen suunnittelussa. Korkeakoulukelpoisten ja korkeakoulutettujen maahanmuuttajien koulutuspolkuja on edistetty ja tuettu pilottikorkeakouluissa vuodesta 2016 lähtien (SIMHE-toiminta, Supporting Immigrants in Higher Education in Finland). Lisäksi vuonna 2017 käynnistyi valtioneuvoston yhteinen Talent Boost -ohjelma, jonka tavoitteena on vahvistaa kansainvälisten osaajien houkuttelua Suomeen sekä Suomessa jo olevien kansainvälisten osaajien asiantuntemuksen kanavoimista yritysten kasvun ja kansainvälistymisen sekä innovaatiotoiminnan tueksi.

Koulutettujen maahanmuuttajien osaamisen hyödyntämisen kannalta keskeistä on, miten tutkintojen tunnustaminen toimii sekä miten pätevyitysmiskoulutusta on saatavilla. Tässä selvityksessä arvioidaan, kuinka ulkomailla suoritettujen korkeakoulututkintojen tunnustamista ja täydentämistä koskeva tiedottaminen toimii digitaalisten kanavien kautta. Selvityksessä on monipuolisin menetelmin ja kattavin aineistoin arvioitu digitaalisen tiedotuksen nykytilaa maahanmuuttajien ja ohjauksen ammattilaisten näkökulmasta. Lisäksi on kartoitettu kansainvälisiä esimerkkejä vastaavista digitaalisista palveluista.

Tutkintojen tunnustamisella tarkoitetaan päätöstä siitä, millaisen kelpoisuuden toisessa maassa suoritettu tutkinto antaa työtä tai opiskelupaikkaa haettaessa. Keskeisemmin selvityksen aihepiiri siis käsittelee Opetushallituksen ja Valviran sähköistä tiedotusta. Vaikka OPH:n ja VALVIRAN nettisivuihin ollaan selvityksen mukaan suhteellisen tyytyväisiä, nousi esiin myös kehittämisehdotuksia.

Selvityksen keskeinen huomio on, että vaikka palvelut jakautuvat eri toimijoiden vastuulle, maahanmuuttajien näkökulmasta kyse on kuitenkin yhdestä ja samasta, työmarkkinoille tähtäävästä kokonaisuudesta. Selvityksessä esitetäänkin, että eri toimijoiden palveluita koskeva tieto koottaisiin samaan paikkaan, josta se olisi helpposti löydettävissä. Kansainvälisiä esimerkkejä tämän kaltaisista sivustoista löytyy. Samoin selvityksestä nousee esiin tarve liittää viranomaisprosesseja koskeva tieto entistä vahvemmin osaksi työllistymistä ja työmarkkinoita koskevaa tietoa. Tutkintojen tunnistaminenhan ei ole itsessään päämäärä vaan ainoastaan yksi, vaikkakin tärkeä välietappi matkalla jatko-opintoihin tai työmarkkinoille.

Neuvontapalveluiden monikanavaisuus on tärkeä lähtökohta maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapalveluiden kehittämisessä. Sähköiset palvelut eivät sovellu kaikille eivätkä ne voi täysin korvata henkilökohtaista ohjausta ja neuvontaa. Tämänkin selvityksen mukaan maahanmuuttajat ovat saaneet eniten tunnustamiseen liittyviä tietoja epävirallisten verkostojen kautta, kotoutumiskoulutuksesta ja TE-toimistolta. Selvitykseen osallistuneet maahanmuuttajat ja ohjauksen ammattilaiset korostavat henkilökohtaisen neuvonnan merkitystä: koulutettujen maahanmuuttajien tilanteet ovat usein hyvin yksilöllisiä eivätkä yleisen tason ohjeistukset tällöin ohjaa eteenpäin.

Sähköinen neuvonta voi kuitenkin toimiessaan parantaa neuvonnan oikea-aikaisuutta, saatavuutta ja myös tarjota välineen oman urasuunnittelun tueksi. Tieto siitä, mitä oman osaamisen hyödyntäminen suomalaisilla työmarkkinoilla edellyttää, auttaa oman kotoutumispolun suunnittelussa ja tavoitteiden asettamisessa. Parhaimmillaan sähköisellä tiedotuksella voitaisiin myös tavoittaa kohderyhmää laajasti ja aikaisessa vaiheessa: jo ennen Suomeen muuttoa tai heti tämän jälkeen. Selvityksessä myös nostetaan esiin mahdollisuus liittää sähköiseen neuvontaan esimerkiksi chatin välityksellä tapahtuva henkilökohtainen neuvonta.

Sähköisen neuvonnan toimivuus edellyttää kuitenkin, että tietoa on tarjolla monikielisesti ja se on selkokielistä. Erilaisilla teknisillä ratkaisuilla voidaan myös vaikut-

taa siihen, miten käyttäjäystävällisesti tieto on tarjolla. Selvityksessä nostetaan esiin mahdollisuus poluttaa sivusto ammattialakohtaisesti, jolloin käyttäjä ohjautuisi valitsemansa ammattialan mukaisesti tarvittavan tiedon äärelle. Selvityksessä esitellyistä kansainvälisistä sivustoista löytyy esimerkkejä siitä, miten ammattialakohtaisia työllistymispolkuja on esitetty. Samoin sivustoja on elävöitetty esimerkiksi videolla ja yksilötarinoilla.

Selvitys valmistumisen ajankohtana on käynnissä mittavia rakenteellisia uudistuksia, jotka vaikuttavat myös sähköisiin palveluihin ja tiedotukseen. Jatkovalmistelussa ratkaistavaksi jää, miten tämän selvityksen tuloksia ja suosituksia hyödynnetään lyhyellä ja pitkällä aikavälillä sähköisten palveluiden kehittämisessä.

Toimiva sähköinen tiedotus on yksi keino edistää koulutettujen maahanmuuttajien työllistymistä. Samalla se on myös signaali siitä, että Suomi toivottaa osaajat tervetulleiksi.

Tiivistelmä

Tämän selvityksen tavoitteena oli arvioida, kuinka ulkomailla suoritettujen korkeakoulututkintojen tunnustamista ja täydentämistä koskeva tiedottaminen ja ohjaus toimivat digitaalisten kanavien kautta ja mitä kehitettävää nykyisessä järjestelmässä on.

Aineisto koostui maahanmuuttajille (N=306) ja ohjauspalveluiden työntekijöille (N=95) suunnatuista kyselyistä, yksilöllisistä testauksista (N=13) ja syventävistä haastatteluista (N=8).

Opetushallitus on viime vuosina kehittänyt monikielistä tiedotusta, esimerkiksi esite tutkintojen tunnustamisesta on julkaistu 11 kielellä. Valviran sivut ovat suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Tämän selvityksen tulosten mukaan nämä sivustot toimivat kohtuullisen hyvin. Ohjauspalveluiden työntekijöiden näkemykset sivustojen käytettävyydestä olivat myönteisempiä kuin maahanmuuttajien. Maahanmuuttajataus- taiset palvelujen käyttäjät toivoivat selko- ja omakielistä tiedotusta. Maahanmuuttajille tärkein tiedonhankintaväylä olivat kuitenkin epäviralliset verkostot.

Sekä korkeasti koulutetut maahanmuuttajat että työntekijät painottivat sitä, että sähköiset sivustot tarvitsevat rinnalleen henkilökohtaista ohjausta. Ohjaus tulisi aloittaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Ohjaus on vaativa, monia osaamisen alueita kattava työtehtävä. Ohjaajien pitää tuntea eri alojen koulutuspolut, hakumenettelyt, rinnastukset ja kielitaitovaatimukset. Vastaajat ilmaisivat myös huolensa siitä, että täydennyskoulutusmahdollisuuksia ei ole kaikilla aloilla riittävästi.

Suomessa ei ole tällä hetkellä yhteistä sähköistä tutkintojen tunnustamiseen liittyvää sivustoa. Parhailla kansainvälisillä sivustoilla ammattialakohtaisesta valikosta löytyy tietoa sekä kunkin ammatin tutkinnon tunnustamisesta, alan työllisyystilan-

teesta, ammattiliitoista ja täydennyskoulutusmahdollisuuksista. Havainnolliset videot ja yksilötarinat tuovat sivuille elävyyttä. Sivustoista välittyy kannustava ja maahan muuttaneen osaamista arvostava lähestymistapa. Sähköisen neuvonnan lisäksi sivustoilla on tietoa puhelinneuvonta-ajoista.

Tulosten perusteella olisi tarve perustaa korkeasti koulutetuille maahanmuuttajille kannustava selko- ja monikielinen portaali, jossa tutkintojen tunnustaminen ja laillistaminen olisivat yksi keskeinen sisältö. Portaali palvelisi sekä Suomeen muuttoa suunnittelevia että täällä jo asuvia. Sivuston vastuutaho, ylläpitäjä ja päivitys tulisi osoittaa ja resursoida jollekin jo olemassa olevista tietopalveluista tai kehitteillä olevalle SIMHEappille. Sivustossa olisi linkit tutkintojen tunnustamista, rinnastamista ja laillistamista käsitteleville viranomaisten sivustoille, ja tietoa korkeasti koulutettujen täydennyskoulutusmahdollisuuksista ja työmarkkinoista.

1 Johdanto

Koulutus on ihmisen tärkeimpiä investointeja. Maasta toiseen siirryttäessä osa koulutuksen arvosta ja hyödynnettävyydestä voi vähentyä, ja erityisesti säännellyissä ammateissa toimiva korkeasti koulutettu maahanmuuttaja joutuu usein täydentämään opintojaan uudessa maassa.

Tämän selvityksen tavoitteena on arvioida, kuinka ulkomailla suoritettujen korkeakoulututkintojen tunnustamista ja täydentämistä koskeva tiedottaminen toimii digitaalisten kanavien kautta. Yhä suurempi osa viranomaisten tarjoamasta tiedotamisesta sekä neuvonnasta ja ohjauksesta toimii nykyään digitaalisesti. Selkeä ja käyttäjäystävällinen sähköinen neuvontapalvelu hyödyttää sekä muuttajaa että vastaanottavaa yhteiskuntaa. Keskitymme tässä selvityksessä sähköisiin neuvontapalveluihin, varsinainen sähköinen asiointi jää selvityksen ulkopuolelle.

Raportissa käytetään käsitteitä neuvonta ja ohjaus. Käsitteiden ero on liukuva. Neuvonnalla tarkoitetaan yleensä asioimisneuvontaa, jonka avulla asiakasta autetaan tarvitsemansa tiedon pariin. Ohjauksessa on kyse enemmän asiakasta voimaannuttavasta työtavasta, joka voi olla pitkäaikainen dialoginen prosessi¹.

Selvityksessä on noudatettu palvelumuotoilun periaatteita osallistamalla arviointiin korkeasti koulutettuja maahanmuuttajia sekä heille neuvontaa ja ohjausta tarjoavia tahoja. Selvityksen on koonnut viiden hengen tutkijatiimi, jolla on pitkäaikainen kokemus työstä korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien parissa. Maahanmuuttajien asiantuntemusta hankkeessa edusti Suomen Venäjänkielisten keskusjärjestö. Tekijätiimi haluaa välittää lämpimät kiitokset kaikille sähköiseen kyselyyn vastan-

---

1 Oikeilla neuvoilla oikeaan paikkaan 2014

neille sekä haastatteluihin ja testauksiin osallistuneille. Kiitokset kohdistetaan myös ohjausryhmälle rakentavista kommenteista ja korjausehdotuksista.

Raportti etenee siten, että ensin esitellään aiheeseen liittyvät käsitteet, toimijat ja käynnissä olevat kehittämisprojektit sekä joitakin ajatuksia käyttäjälähtöisistä digitaalisista palveluista. Seuraavaksi käydään läpi selvityskysymykset ja aineisto. Sitten analysoidaan tuloksia; millaisia tiedonhakukanavia on, ketkä niitä käyttävät ja millaisia arvioita käyttäjät antavat nykyisistä sähköisistä palveluista. Tämän jälkeen tarkastellaan muutamia kansainvälisiä tutkintojen tunnustamiseen liittyviä verkkopalveluja ja peilataan näitä aineistosta nouseviin näkemyksiin hyvästä verkkopalvelusta. Lisäksi pohditaan sitä, mikä rooli sähköisellä tiedotuksella on ohjaus- ja työllistymisprosessissa. Lopussa esitetään johtopäätöksiä ja suosituksia.

2 Keskeiset käsitteet ja toimijat

Tutkintojen tunnustamisella tarkoitetaan päätöstä siitä, millaisen kelpoisuuden toisessa maassa suoritettu tutkinto antaa työtä tai opiskelupaikkaa haettaessa. Tutkintojen tunnustamisesta vastaa työnantaja, alakohtainen viranomainen, Opetushallitus, oppilaitos tai korkeakoulu sen mukaan, mihin tarkoitukseen tutkinnon tunnustamista haetaan.

Tutkintojen tunnustamisen näkökulmasta ammatit voidaan jakaa säänneltyihin ja sääntelemättömiin ammatteihin. Säänneltyyn ammattiin on määritelty kelpoisuusvaatimukset laissa tai asetuksessa. Suomessa on noin 70 säänneltyä ammattia, joista suuri osa on terveydenhuoltoalalla. Luettelo säännellyistä ammanteista on Opetushallituksen verkkosivuilla². Sääntelemättömiä ammatteja ovat tehtävät, joihin ei ole laissa tai asetuksessa määrättyjä kelpoisuusvaatimuksia. Työnantaja arvioi ulkomaisesta tutkintoa ja sen tuottamaa osaamista sekä tekee päätöksen koulutuksen sopivuudesta sääntelemättömään ammattiin.

Opetushallitus tekee päätöksiä ulkomaisen tutkinnon tuottamasta virkakelpoisuudesta ja ammattipätevyydestä Suomessa. Päätöksentekoa säätelee laki ulkomailta suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta (1385/2015) sekä laki ammattipätevyyden tunnustamisesta (1384/2015).

Ulkomailla korkeakoulututkinnon suorittanut tarvitsee Opetushallituksen päätöksen korkeakoulututkintonsa tason rinnastamisesta, jos hän hakee virkaa tai tehtävää, jonka säädöspohjaisena kelpoisuusvaatimuksena on tietyn tasoinen korkeakoulututkinto tai tietty koulutus.

---

2 http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/tutkintojen_tunnustaminen/patevyys_ammattiin

Ulkomailla suoritettu korkeakoulututkinto voidaan rinnastaa tasoltaan Suomessa suoritettavaan alempaan korkeakoulututkintoon tai ammattikorkeakoulututkintoon, ylempään korkeakoulututkintoon tai ylempään ammattikorkeakoulututkintoon tai jatkotutkintona suoritettavaan lisensiaatin tai tohtorin tutkintoon.

Opetushallitus tekee päätöksiä ulkomailla suoritettun koulutuksen tuottamasta kelpoisuudesta muun muassa opetusalan ja varhaiskasvatuksen tehtäviin sekä oikeustieteen maisterin tutkintoa edellyttäviin tehtäviin. Päätöksissä joko rinnastetaan ulkomaiset korkeakouluopinnot tiettyihin Suomessa suoritettaviin opintoihin tai tunnustetaan ammattipätevyys. Päätöksissä, joissa annetaan kelpoisuus tiettyä koulutusta edellyttäviin tehtäviin, voidaan edellyttää lisävaatimuksena täydentäviä opintoja, sopeutumisaika tai kelpoisuuskoe. Tutkintojen tunnustamista koskeva vuokaavio on liitteessä 1. Opetushallituksen sivuilla on esitteet tutkintojen tunnustamisesta yhdellätoista eri kielellä.

Valvira tekee päätökset oikeudesta harjoittaa sosiaali- ja terveydenhuollon ammatteja ja oikeudesta käyttää sosiaali- ja terveydenhuollon nimikesuojattuja ammattinimikkeitä. Ulkomailta muuttavien **lääkäreiden laillistamisprosessi** määräytyy kansalaisuuden sekä lääketieteellisten opintojen suoritusmaan mukaan ja toimivaltaisena viranomaisena on Valvira. Laillistamisprosessia säätelee laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994). Laillistamisprosessi on toisesta EU-maasta muuttaneille erilainen kuin EU/ETA-alueen ulkopuolelta tuleville. Keskeisin ero on se, että toisessa EU/ETA maassa lääkärikoulutuksen saaneen ammattipätevyys tunnustetaan hakemuksesta Valviran selvityksen jälkeen, kun taas EU/ETA-alueen ulkopuolella lääkärin tutkinnon suorittaneet joutuvat läpikäymään monivaiheisen laillistamisprosessiin, johon kuuluu kuuden kuukauden käytännön harjoittelu julkisessa terveydenhuollossa, YKI3-tason kielitaito sekä kolme kirjallista kuulustelua. Valviran sivuilla tietoa on saatavissa suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Eläinlääkärien osalta toimivaltainen viranomainen on Evira.

Sosiaali- ja terveysministeriö on vastikään teettänyt selvityksen terveydenhuollon ammattihenkilölain nykytilasta ja uudistamistarpeista.³ Selvityksen mukaan esimerkiksi ammattihenkilörekisteri ja ammattihenkilölait tulisi yhdistää, samalla kun arvioidaan uudelleen nykyisessä laissa olevaa jaottelua laillistettuihin ja nimikesuo-

---

3 Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (558/1994) nykytilaa ja uudistamistarpeita koskeva selvitys. – Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, 2018 [Raportteja ja muistioita 2].

jattuihin ammattihenkilöihin. Selvityshenkilöiden mukaan ammattihenkilörekisteriin merkittävät tiedot on määriteltävä yksiselitteisemmin muun muassa erityispatentteja varten. Valvira on selvityksen liitteenä olevassa lausunnossaan painottanut julkisen vallan käyttöön liittyviä perustuslaillisia ulottuvuuksia, joiden mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna hyvän hallinnon vaatimuksia. Valvira voi pyytää lausuntoja yliopistoilta, korkeakouluilta ja muilta oppilaitoksilta siitä, millä tavoin ulkomailla tutkintonsa suorittaneiden opinnot vastaavat Suomessa suoritettavia opintoja tai miltä osin ne ovat puutteellisia. Samoin Valvira määrittelee hakijalle mahdollisesti osoitetun sopeutumisajan pituuden, siihen sisällytettävät tehtävät sekä kelpoisuuskokeen sisällöt.

Valviran lisäksi ammattioikeuksien myöntämiseen osallistuu eräissä tapauksissa myös muita tahoja. Yksi tällainen taho on niin sanotuista kolmansista maista tulevien lääkäreiden kuulusteluja hoitava Tampereen yliopisto, jonka roolia pitääkin Valviran mukaan selvittää.

Valviran näkemyksen mukaan kielitaitovaatimuksen tulisi olla yhtäläinen sekä EU/ETA-alueen ulkopuolella kouluttautuneille hakijoille, että EU/ETA-alueen sisällä tutkintonsa suorittaneille. Valvira katsoo, ”riittävä kielitaito pitäisi terveydenhuollon ammattihenkilöissä mieltää osaksi potilasturvallisen ammatinharjoittamisen asettamia vaatimuksia, eikä sitä pitäisi tarkastella pelkästään rajoitteena henkilöiden vapaalle liikkuvuudelle”.

3 Digitalisaatio ja korkeasti koulutettujen projektit

Digitaalisten palveluiden kehittäminen on yksi Suomen hallitusohjelman kärkihankkeista. Tavoitteena on julkisten palveluiden sujuva tarjoaminen digitaalisesti siten, että ne olisivat helppokäyttöisiä, aikaa säästäviä, oppimista edistäviä, eri väestöryhmien tarpeet huomioon ottavia ja saavutettavissa olevia.

Helppokäyttöisyys ja saavutettavuus liittyvät laitteisiin, käyttäjien valmiuksiin, tunnistautumiseen ja palveluiden laatuun. Tavoitteena on palveluiden tuottaminen sellaisissa formaateissa, jotka ovat helposti käytettävissä niin puhelimen kuin päätteenkin kautta ilman mittavia vaatimuksia laitteiden kapasiteetista.

Digitaidot saattavat korkeasti koulutetuillakin maahanmuuttajilla olla puutteelliset. Tämän lisäksi kielitaidon puute voi hankaloittaa sähköisten palveluiden käyttöä. Kuvio 1⁴ havainnollistaa asiakkaiden monenlaisia lähtökohtia.

---

4 Kuva on Valtiovarainministeriön Auta-hankkeen esittelymateriaalista.

Kuvio 1. Digitalisaatio ja asiakkaiden moninaisuus

Uudenmaan Liiton rahoittamassa Digisti fiksi -hankkeessa selvitetään kansalaisten kokemuksia digitaalisen tiedon käyttämisestä ja sähköisten palveluiden vaikutuksista arkeen. Hanke keskittyy erityisesti kolmeen väestöryhmään: nuoriin, maahanmuuttajiin ja ikäihmisiin.

Digisti Fiksi -hanke on havainnut, että maahanmuuttajat käyttävät verkkoa suurimaksi osaksi älypuhelimilla, joten saavutettavuus myös mobiililaitteilla on tärkeää. Heille tarkoitetuissa palveluissa erityisesti esitystapaan on kiinnitettävä huomiota, koska kotoutumisen alkuvaiheissa käytössä oleva sanasto on usein rajallinen.

Hankkeen mukaan tunnistautumisen helpottaminen yhdellä ja kaikille saatavissa olevalla tavalla on tarpeen, sillä erityisesti maahanmuuttajilla ei välttämättä ole käytössään pankkitunnuksia. Byrokraattista viranomaiskieltä tulee välttää asiointilomakkeissa ja -ohjeissa. Tavoitteena pitää olla asiointiin yhtäläiset mahdollisuudet kaikille, ja lähtökohtaisesti myös ihmiskontakti, vähintään chat-muodossa, pitää pystyä säilyttämään sähköisen asiointin ohessa.⁵

5 <http://digistifiksi.fi/tuloksia-maahanmuuttajien-digipalveluissa-vielä-paljon-kehitettavaa>

Digisti fiksi -hankkeessa tuli esiin myös joitakin yksittäisiä konkreettisia haasteita. Sähköisten lomakkeiden osalta on havaittu esimerkiksi tilanteita, joissa lähetyspainikkeen paikka vaihtelee lomakekohtaisesti tai jopa saman lomakkeen täyttämisen eri vaiheissa. Yhdenmukaistaminen helpottaisi käytettävyyttä. Keskeiseksi sähköisten asiointipalvelujen parannusehdotukseksi hankkeessa nousi visuaalisuuden, kuten ikonien, symbolien ja värien voimakkaampi hyödyntäminen palvelujen suunnittelussa.

Tukea tutkintojen tunnustamiselle ja osaamisen täydentämiselle

Viime vuosina on käynnistynyt useita hankkeita, joissa tuetaan korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien työllistymistä kehittämällä muun muassa digitaalisia alustoja osaamisen tunnustamiselle.

Laajin korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien kotoutumista tukeva hanke oli vuosina 2000–2007 työhallinnon Euroopan Sosiaalirahaston tuella toteuttama valtakunnallinen **Specima-hanke**⁶. Hankkeen lippulaivoiksi nousivat pätevöittävät työvoimapolitiittisina koulutuksina toteutetut kurssit lääkäreille, hammaslääkäreille, farmaseuteille, aineenopettajille ja opinto-ohjaajille. Lisäksi ammattitaitoa tukevia koulutuksia suunnattiin muun muassa insinööreille, taide- ja kulttuurialan osaajille, sote-alan ammattilaisille. Samaan aikaan toinenkin ESR-hanke eli SATU-projekti (Sairaanhoitajia Turkuun) kehitti maahanmuuttajataustaisten sairaanhoitajien pätevöittämistä. Specimasta pysyväksi toimintamuodoksi on jäänyt muun muassa opettajien pätevöitymiskoulutukset.

SIMHE (Supporting Immigrants in Higher Education in Finland) vastuukorkeakoulut tarjoavat palveluja turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien osaamisen tunnustamiseksi ja heidän ohjaamiseksi täydennyskoulutuksiin tarkoituksenmukaisille koulutus- ja urapoluille. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama vastuukorkeakoulujen pilottitoiminta käynnistyi vuonna 2016 Jyväskylän yliopistossa ja Metropolia ammattikorkeakoulussa. Maahanmuuttaja-asiakkaat löysivät nopeasti SIMHE-palvelut ja yhteydenottoja tuli runsaasti sekä maassa jo pidempään asuneilta

---

6 Huttunen & Kupari 2007

että vasta maahan muuttaneilta henkilöiltä. Myöhemmin toimintaan mukaan liittyi vielä Helsingin ja Turun yliopistot sekä Karelia- ja Oulun ammattikorkeakoulut.

SIMHE-palveluilla pyritään sujuvoittamaan ja nopeuttamaan korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien aiemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista (AHOT), jotta henkilöt voidaan ohjata tarkoituksenmukaisille koulutus- ja urapoluille. Tavoitteena on myös malli, jotta vastaavaa toimintaa voitaisiin käynnistää muissa kuin vastuukorkeakoulutoiminnassa mukana olevissa korkeakouluissa. Palvelun tavoitteena on lisäksi parantaa turvapaikanhakijoiden ja muiden maahanmuuttajien pääsyä korkeakoulutukseen sekä toimia keskitettynä ohjauspisteenä korkeakoulutukseen liittyvissä kysymyksissä.⁷

SIMHEapp-hankkeen tavoitteena on toteuttaa digitaalinen palvelu turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien osaamisen tunnistamiseen ja korkea-asteen koulutuspoluille ohjaamiseen. Hanke tuottaa mobiilikäyttöisen, kohderyhmää palvelevan ratkaisun, josta käyttäjät löytävät helposti tiedot korkeakoulutusmahdollisuuksista Suomessa. Hanketta toteuttavat yhdessä Karelia-ammattikorkeakoulu, Metropolia ammattikorkeakoulu sekä Oulun ammattikorkeakoulu.

SIMHEapp palvelu tulee toimimaan koontialustana jo olemassa oleville ratkaisuille ja tietoaisteistoille. Käyttäjä voi syöttää palveluun omat työ-, koulutus- ja osaamistietonsa sekä selata koko Suomen korkeakoulutusmahdollisuuksia. Tarkoituksena on myös kehittää älykkäitä matalan tason ohjausmekanismeja, joissa suositellaan käyttäjälle eri korkeakoulutusmahdollisuuksia perustuen hänen aiempaan koulutukseensa, osaamiseensa ja kielitaitoonsa. Palvelu on maksuton käyttäjille ja muille organisaatioille. SIMHEapp-palvelu tullaan julkaisemaan viimeistään syksyn 2019 aikana.

MAAMOT-hankkeessa (2017–2019) kehitetään SIMHE-yliopistojen ja -korkeakoulujen neuvontatyön välineitä ja tietopohjaa maahanmuuttaja-asiakkaiden palvelussa. Kohderyhmänä ovat myös muiden yliopistojen ja korkeakoulujen neuvontapalvelut. Hankkeessa selvitetään neuvontatyötä tekevien tiedonhauksen lähteitä ja työssä tarvittavia tietoa-alueita sekä maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden kokemuksia ja

---

7 Maahanmuuton vastuukorkeakoulutoiminta 2017.

tiedontarpeita. Pääpaino on jo olemassa olevien välineiden ja alustojen kehittämisessä. MAAMOT-hankkeen vetovastuu on Helsingin yliopiston koulutus- ja kehittämispalvelut HY+:lla.

Tampereen yliopisto toteutti **Maahanmuuttajalääkäriin koulutuspolku** -hankkeen vuosina 2015–2017. Hankkeen mukaan lääkärin laillistamispolun karikkoja on se, että vaiheet kestävät liian kauan ja palveluiden saatavuus on epäsystemaattista. Taivotteena oli prosessin tehostaminen ja koordinoitu palveluketju. Hanke on tuottanut koulutusmallin⁸, jossa on neljä eri palvelupolkua. Esimerkiksi yksi koulutuspolku on niille lääkäreille, joilla on riittävä suomen kielen taito mutta puutteita ammatillisessa osaamisessa tai suomalaisen terveydenhuoltojärjestelmän tuntemuksessa ja toinen polku on niille, joiden ammatillinen osaaminen on kunnossa mutta suomen kielen taito riittämätön. Hanke on tuottanut myös oppaan⁹, joka on suunnattu erityisesti lääkäreitä ja hammaslääkäreitä palkkaaville työnantajille ja työyhteisöille.

Urareitti (2015–2018) on korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen liittyvä selvityshanke. Hankkeen tuloksina on syntynyt digitaalinen itsearviointiväline rakennusalan toimijalle, jota on testattu sekä kantaväestön että maahan muuttaneiden rakennusalan insinööreillä. Digitaaliseen itsearviointivälineelle on tarkoitus hakea rahoitusta, jotta se olisi käyttäjille ilmainen ja valtakunnallisesti saavutettavissa. Hankkeessa on myös kehitetty sairaanhoitajille moduulirakenteinen täydennyskoulutusmalli, jonka avulla maahan muuttaneet sairaanhoitajat pystyvät täydentämään osaamistaan sekä tehostamaan suomen kielen opiskelua. Liiketalouden ja tekniikan aloille on kehitetty vastaava moduulirakenteinen malli, jota toteutetaan avoimissa ammattikorkeakouluissa. Molemmilla malleilla korostuvat substanssin ja suomen kielen opiskelu sekä työelämätaitojen vahvistaminen ja osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen. Ammatilliseen opettajankoulutukseen on tehty 15–30 op:een suoritukset maahan muuttaneille ammatillisille opettajille. Hankkeesta ilmestyy sähköinen julkaisu kevään aikana, jossa on noin 26 artikkelia Urareitti-hankkeessa tuotetuista malleista.

---

8 <https://research.uta.fi/maahanmuuttajalaakarit/kokonaismalli/>

9 <https://research.uta.fi/opas-maahanmuuttajalaakareille-ja-tyoyhteisöille/>

SOTE-silta hankkeen tavoitteena on kehittää prosessi sairaanhoitajan, fysioterapeuttin, toimintaterapeutin, röntgenhoitajan, bioanalyytikon, suuhygienistin ja kättilön tutkinnon suorittaneiden maahanmuuttajien ammattipätevyyden tunnustamiseen, ammatinharjoittamisoikeuden myöntämiseen ja työllistämiseen. Hanketta koordinoi Metropolia ammattikorkeakoulu ja sitä toteutetaan yhteistyössä Diakonia-ammattikorkeakoulun sekä Turun ja Lapin ammattikorkeakoulujen kanssa.

Talent Boost – Kasvua kansainvälisistä osaajista -toimenpideohjelman tavoitteena on tehdä Suomi tunnetummaksi ja houkuttelevammaksi kansainvälisille osaajille sekä kanavoida Suomessa jo olevien kansainvälisten osaajien asiantuntemusta yritysten kasvun ja kansainvälistymisen sekä innovaatiotoiminnan tueksi. Ohjelmalla herätetään myös keskustelua suomalaisten työmarkkinoiden avoimuudesta. Työelämän asenneilmapiiri, syrjimättömyys ja monimuotoisuus vaikuttavat kansainvälisten osaajien työllistymiseen, heidän haluunsa jäädä Suomeen sekä siihen, miten houkuttelevana osaajat pitävät Suomea.

4 Sähköinen tiedotus tutkimuskohteena

Selvityksen tavoitteena on arvioida, kuinka ulkomailla suoritettujen korkeakoulututkintojen tunnustamista ja täydentämistä koskeva tiedottaminen toimii digitaalisten kanavien kautta.

Selvityskysymystä lähestyttiin neljän alakysymyksen kautta:

- Mitkä nykyisistä digitaalisista palveluista toimivat hyvin kohderyhmän näkökulmasta?
- Mitä kehitettävää nykyisessä järjestelmässä on?
- Millaisia hyviä eurooppalaisia käytäntöjä on ja mitä niistä voisi oppia?
- Mitä vaihtoehtoisia tapoja järjestää sähköinen tiedotus on ja mitkä olisivat näiden järjestelytapojen hyvät ja huonot puolet.

Selvityksessä on osallistettu kohderyhmään kuuluvia henkilöitä pohtimaan digitaalisen palvelupolun sujuvuutta, tunnistamaan siitä mahdollisia kriittisiä vaiheita sekä löytämään ratkaisuja palvelupolun aukkopaikkoihin. Monitahoarvioinnin periaatteiden mukaisesti selvityskysymyksiä tarkasteltiin useiden, toisiaan täydentävien menetelmien ja aineistojen valossa (taulukko 1).

Taulukko 1. Selvityksen aineistot ja niiden kokoaminen

Menetelmä:	Kohdejoukko:	Tavoitteena oleva tieto:	N:
Kysely korkeakoulutetuille maahanmuuttajille	- sähköinen linkki, jota jaettu TE-toimistojen, ELY-keskusten, kotouttamiskouluttajien, opinto-ohjaajien, järjestöjen ja sosiaalisen median kautta sekä lumipal-lomenetelmällä - kolmella kielellä (suomi, englanti ja venäjä)	- palaute sähköisestä tie-dotuksesta - eri sivustojen tuoma hyöty - ehdotukset jatkolle	306 vastausta
Kysely ohjauspalveluille	- sähköinen linkki kyselyyn lähe-tetty pääosin samojen toimijoi-den kautta kuin maahanmuut-tajakysely	- käytetyt sivustot - eri sivustojen tuoma hyöty - ehdotukset jatkolle	95 vastausta
Yksilölliset testaukset sähköisistä ohjauspalveluista	- osallistujat löydettiin Suomen venäjänkielisten keskusjärjes-tön kautta	- nykyisten sivustojen käy-tettävyys	13 henkilöä* osallistui
Syventävät asiantuntija-haastattelut	- keskeiset toimivaltaiset viran-omaiset ja hanketoimijat aihealu-eella	- kootun tiedon syventä-minen	8 henkilöä haastateltu

* Testeihin osallistui kaksi sosiologia, kaksi opettajaa, kaksi insinööriä, fyysikko, ekonomi, humanisti, muusikko, lääkäri, psykologi ja sairaanhoitaja. Testattavat olivat asuneet Suomessa melko pitkään ja valtaosa heistä työskenteli tällä hetkellä päätoimisesti. Noin puolet oli rinnastanut tutkintonsa Suomessa.

Kyselyiden vastaajaprofiilit

Taulukossa 2 on luonnehdittu maahanmuuttajakyselyyn vastanneiden joukkoa ja taulukossa 3 työntekijäkyselyn joukkoa. Lisätietoja maahanmuuttajakyselyyn vas-tanneista on liitteessä 2.

Taulukko 2. Maahanmuuttajakyselyn (N=306) vastaajaprofiili

Muuttuja:	Kuvaavia prosenttiosuuksia:
Sukupuoli	- naisia 73 % - miehiä 26 %
Ikä	- 20–30-vuotiaita 14 % - 31–40-vuotiaita 39 % - 4–50-vuotiaita 35 % - 51–60-vuotiaita 10 % - yli 60-vuotiaita 2 %

KORKEAKOULUTUTKINTOJEN TUNNUSTAMISEEN JA
TÄYDENTÄMISEEN LIITTYVÄ SÄHKÖINEN TIEDOTTAMINEN

Lähtömaa	<ul style="list-style-type: none"> - venäläisiä/venäjänkielisiä 41 % - unkarilaisia 7 % - virolaisia 5 % - irakilaisia 4 % - muista kansallisuuksista mikään ryhmä ei yksinään ylittänyt 2–3 prosenttia
Suomessa asumisaika	<ul style="list-style-type: none"> - asunut Suomessa yli 10 vuotta 34 % - 6–10 vuotta 24 % - 2–5 vuotta 25 % - alle kaksi vuotta 17 %
Suomeen muuton syyt	<ul style="list-style-type: none"> - perhesyyt (avioliitto, perheenyhdistäminen) 58 % - työnteko 15 % - opiskelu 8 % - humanitaariset syyt 10 % - muut syyt (esim. paluumuuttajat) 9 % - alle kaksi vuotta Suomessa asuneiden joukossa perhesyyt korostuivat (69 %), kun taas työnteko (8 %) tai opiskelu (4 %) olivat syinä harvemmin
Koulutustaso	<ul style="list-style-type: none"> - ylempi korkeakoulututkinto 56 % - alempi korkeakoulututkinto 32 % - ammatillinen tutkinto 6 % - tohtorin tutkinto 6 % - alle kaksi vuotta Suomessa asuneet olivat hieman korkeammin koulutettuja (66 %:lla joko ylempi korkeakoulu- tai tohtorin tutkinto)
Koulutusala	<ul style="list-style-type: none"> - kasvatustieteellinen ala 20 % - humanistinen ala 11 % - tekniikan ala 10 % - lääketieteellinen ala 8 % - alla kaksi vuotta Suomessa asuneilla painottuivat tekniikan ala (16 %) ja lääketieteellinen ala (14 %)
Työllisyystilanne	<ul style="list-style-type: none"> - töissä koulutusta vastaavalla alalla 30 % - työttömänä tai muuten poissa työmarkkinoilta 24 % - töissä, mutta ei koulutusta vastaavalla alalla 22 % - opiskelee pää- tai sivutoimisesti 24 % - alle kaksi vuotta Suomessa asuneilla opiskelu painottuu (54 %), 10 % heistä työskentelee koulutustaan vastaavalla alalla
Tutkinnon tunnustaminen tai rinnastaminen tehty Suomessa	<ul style="list-style-type: none"> - kyllä 52 % - ei 22 % - prosessi käynnissä 7 % - ei pidä sitä itselleen tärkeänä tarpeellisena 10 % - ei pysty sitä tekemään taloudellisista tai muista syistä 10 %
Terveystieteiden tutkinnon suorittaneet laillistaneet tutkintonsa ammatinharjoittamista varten Suomessa	<ul style="list-style-type: none"> - kyllä 36 % - ei 39 % - prosessi on käynnissä 16 % - ei pidä sitä itselleen tärkeänä tarpeellisena 3 % - ei pysty sitä tekemään taloudellisista tai muista syistä 7 %

Taulukko 3. Työntekijäkyselyn (N=95) vastaajaprofiili

Muuttuja:	Kuvaavia prosenttiosuuksia:
Taustaorganisaatio	<ul style="list-style-type: none"> - oppilaitos 35 % - TE-hallinto 30 % - yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen neuvontapalvelut 17 % - kunnallinen (10 %) tai järjestön (8 %) neuvontapiste
Maakunta	<ul style="list-style-type: none"> - Uusimaa 34 % - Keski-Suomi 9 % - Pirkanmaa 8 % - Varsinais-Suomi 8 % - Pohjanmaa 7 % - Pohjois-Karjala 7 % - Päijät-Häme 5 % - muut alueet alle 5 % kukin
Miten usein asiakkaat kysyvät tutkintojen tunnustamisesta ja täydentämisestä	<ul style="list-style-type: none"> - kuukausittain 45 % - muutaman kerran vuodessa 36 % - viikoittain 18 % - päivittäin 1 %
Minkä alojen edustajat kaipaavat tietoa useimmin	<ul style="list-style-type: none"> - opettajat 67 % - sairaanhoitajat 48 % - lääkärit 40 % - insinöörit 31 % - sosiaalityöntekijät 17 %

Yksilölliset testaukset olivat uudenlainen, palvelumuotoilun periaatteita noudattava tiedonkeruumenetelmä.¹⁰ Testattavien tehtävänä oli itsenäisesti löytää tietoa internetissä oman tutkintonsa tunnustamisesta. Testattaville kerrottiin tilaisuuden alkaessa, että tulokset raportoidaan anonyymisti eikä henkilötietoja tallenneta mihinkään. Tietokone oli varustettu etukäteen iSpreeng Free Cam -ohjelmalla, joka tallentaa henkilön koneella tekemät toiminnot. Testaus kesti 20 minuuttia. Testin jälkeen testattava sai halutessaan kommentoida omaa toimintaansa sekä antaa palautetta käytetyistä sähköisistä ohjauspalveluista. Analyysissa tarkasteltiin seuraavia asioita:

1. Mistä testattava henkilö aloittaa tehtävän suorittamisen?
2. Millä kielillä hän aloittaa hakusanojen kirjoittamisen?
3. Mitä muita kieliä hän käyttää?

10 Idea testien toteuttamistavasta saatiin hankkeen yhdeltä toteuttajalta, SVK ry:n puheenjohtaja Svetlana Tchistiakovalta, testit suoritti Marina Rinas samasta järjestöstä.

4. Miten hän muodostaa hakusanat/hakulauseet?
5. Mitä nettisivuja hän käyttää?
6. Löytääkö hän tarvittavat tiedot ja tulivatko seuraavat askelet selväksi?
7. Kuinka nopeasti hän löysi tarvittavat tiedot?
8. Mitä testattava kommentoi käyttämiensä sivustojen käytettävyydestä ja toimivuudesta?
9. Miten hän itse arvioi selviytymistään tiedonhakutehtävässä?

Aineiston edustavuus

Aineisto on kattava, joskin se painottuu jo pidempään maassa asuneisiin maahanmuuttajiin. Laaja aineisto¹¹ tarjosi näkökulmia myös yleisiin maahanmuuttajien työllistymisongelmiin, mutta tässä yhteydessä on keskitytty lähinnä sähköiseen tiedottamiseen.

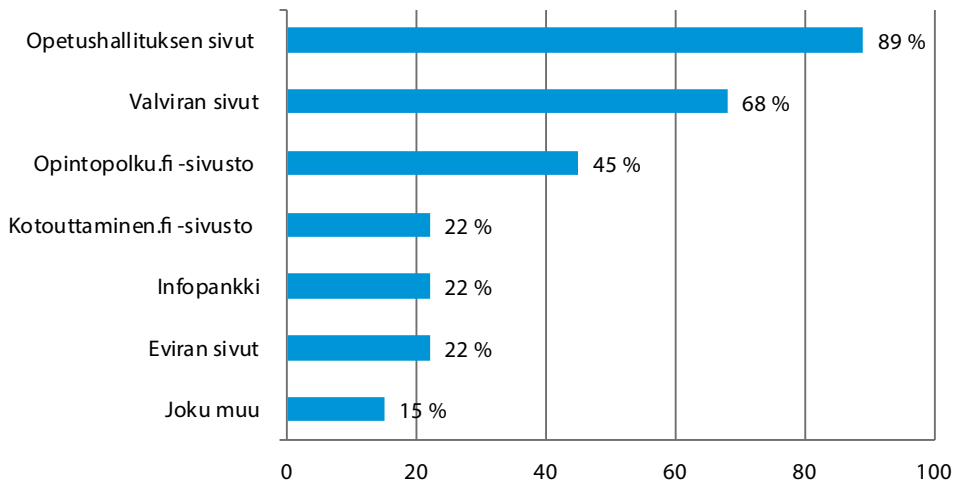
11 SVK on tehnyt erillisen raportin, jossa on tarkasteltu vastauksia venäjänkielisen väestön osalta.

5 Mistä palvelujen käyttäjät hakevat tietoa

Tässä luvussa tarkastellaan sitä, millaisia tiedonhankintakanavia ohjauspalveluiden työntekijät ja korkeasti koulutetut maahanmuuttajat käyttävät etsiessään tietoa tutkintojen tunnustamisesta.

Sähköisistä kanavista työntekijät ilmoittivat yleisimmin käyttävänsä Opetushallituksen sivuja (Kuvio 2). Myös Valviran sivuilta etsittiin usein tietoa.

Kuvio 2. Työntekijöiden käyttämät tiedonhankintakanavat, % (n=93)

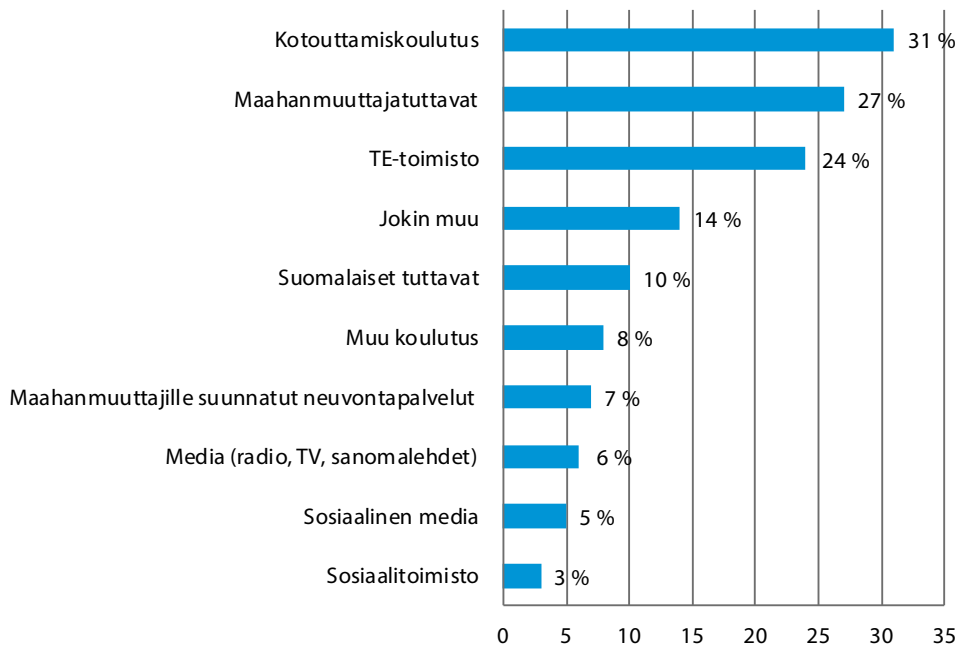
Muina tiedon lähteinä mainittiin muun muassa organisaation oma hiljainen tieto, TE-palvelut, korkeakoulujen verkkosivut ja ammattijärjestöt.

Opetushallituksen sivut ovat erityisesti käytössä julkisissa neuvontapalveluissa tai projekteissa (100 %), ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen neuvontapalveluissa (100 %) sekä oppilaitoksissa ja kotoutumiskoulutuksessa (97 %). Sen sijaan järjestöjen neuvontapisteissä ja projekteissa Opetushallituksen sivuja ei käytetty niinkään usein (57 %). Järjestöjen neuvontapisteissä ja projekteissa myös Valviran sivujen käyttö oli melko vähäistä (43 %), mutta sitä useammin käytettiin Kotouttaminen.fi -sivustoa (57 %).

Myös korkeakoulut tarvitsevat selkeän yhteydenottokanavan, mistä voi kysyä neuvoa maahanmuuttajien aiempien tutkintojen tunnustamiseen ja täydentämiseen liittyen.

Maahanmuuttajat ilmoittivat yleisimmin saavansa tietoja tutkintojen tunnustamisesta, rinnastamisesta ja laillistamisesta kotouttamiskoulutuksen kautta (kuvio 3).

Kuvio 3. Maahanmuuttajien mainitsemat tietolähteet tutkintojen tunnustamisesta, rinnastamisesta ja laillistamisesta, % (n=258)

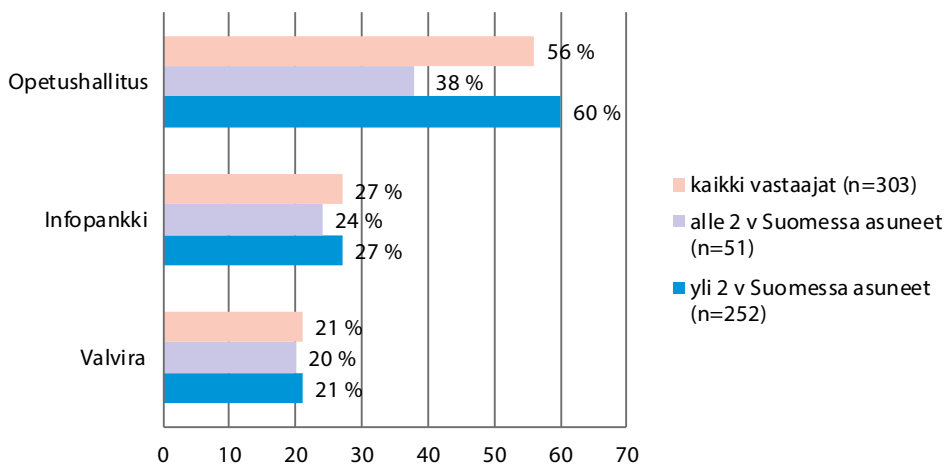

Kaikkien vastaajien keskuudessa maahanmuuttajatuttavat mainittiin toiseksi yleisimmin¹². Seuraavaksi useammin tietoja oli saatu TE-toimistosta. Jos kuviosta 3 yhdistää luokat ”maahanmuuttajatuttavat” ja ”suomalaiset tuttavat”, niin henkilökoh-
taiset verkostot nousevat yleisemmäksi tiedonlähteeksi.

Opetushallituksen viimeisimmässä julkaistussa selvityksessä¹³ saatiin samantyyppi-
nen tulos. Tavallisimmin vastaaja oli saanut tiedon päätöksen hakemismahdollisuu-
desta tuttavalta tai ystävältä (25,3 % vastaajista). Opetushallitus on jo useita kertoja
selvittänyt tutkinnon tunnustamista hakeneiden tyytyväisyyttä saamaansa pal-
veluun. Tavoitteena on ollut saada tietoa Opetushallituksen palveluiden laadusta,
päästösten vaikuttavuudesta ja päätöksen merkityksestä hakijoille. Uusin selvitys on
keväältä 2018 ja sen tulokset julkaistaan alkukesästä.

Maahanmuuttajilta kysyttiin Opetushallituksen, Valviran ja Infopankin sivustojen
käyttämistä erikseen. Työntekijöiden tapaan keskeisin tiedonhakukanava näistä
oli Opetushallituksen sivut (Kuvio 4). Opetushallituksen sivuja käyttivät erityisesti
hieman kauemmin maassa asuneet. Valviran ja Infopankin sivustojen käytössä sa-
maa eroa ei tullut esiin maassaoloajan suhteen.

Kuvio 4. Maahanmuuttajien käyttämät sivustot, %

12 Alle kaksi vuotta Suomessa asuneiden keskuudessa, samoin kuin venäjänkielisillä, tärkeimmäksi tieto-
lähteeksi mainittiin maahanmuuttajatuttavat.

13 Ulkomaisten tutkintojen tunnustaminen Opetushallituksessa - päätöstä saaneiden kokemuksia 2017

Lisäksi maahanmuuttajavastaajilta kysyttiin, miltä muilta internetsivuilta he ovat hakenneet tietoa koskien tutkintojen tunnustamista, rinnastamista tai laillistamista. Vastaajia pyydettiin luettelemaan kaikki ne sivustot, jotka he muistavat. Mainittuja sivuja olivat: minedu.fi, europa.eu, finlex.fi, tek.fi, yrityssuomi.fi, ytj.fi, enterfinland.fi, uta.fi, utu.fi, helsinki.fi, jyu.fi, mol.fi, admission.fi, migri.fi, espoo.fi. Muutama mainitsi saaneensa tietoja Facebookin kautta. Muutamat sanoivat, etteivät enää muista, mil-
tä sivustoilta tietoa oli saanut.

Yksilölliset testaukset

Yksilöllisten tiedonhakutestausten avulla haluttiin havainnoida maahanmuuttaja-
taustaisten testaajien tiedonhakuprosessia.

Monet testauksiin osallistuneista mainitsivat, että he aloittaisivat tiedonhaun ensin kysymällä kokemuksistaan tuttavilta ja ystäviltä. Muutamat henkilöt hakisivat tietoja venäjänkielisiltä foorumeilta sekä sanoivat, että kyselisivät sosiaalisen median kautta, esimerkiksi Facebook-ryhmissä. Monet pitivät parempana hakea tietoja äidinkielellään, vaikka hallitsisivatkin hyvin suomen kielen. Suurin osa myönsi, etteivät itsenäisesti olisi onnistuneet tiedon etsimisessä, jos heillä ei olisi suomen osaamista tai apua esimerkiksi tuttavilta tai kurssin opettajilta. MAAMOT-projektin esiselvityksen tulokset vahvistavat tämän havainnon. Suurin pulma liittyy tarjolla olevan tiedon abstraktiin luonteeseen, sillä korkeakoulujärjestelmää ja opintoja koskevat tekstit ja kuviot ovat äärimmilleen tiivistettyä tietoa ja käsitteitä. Suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin ulkopuolelta tuleville ne eivät aina aukea käytännölliseksi, hyödynnettäväksi tiedoksi.

Itse en voinut ymmärtää asiat koska kielen taso ei ollut tarpeeksi, kun sivujen kieli on hyvin monimutkainen ja niin pitkät lauseet että en pystynyt ymmärtää tekstiä. Myös ei ollut tarpeeksi sananvarausta, myös oli niin paljon uusia informaatioita mitä aivoni ei pystynyt heti hyväksyä.

Kuvauksia tiedonhakuprosesseista

Toinen sosiologeista yritti löytää täydentävää koulutusta erilaisilla hakusanoilla suomeksi, lähinnä omalla ammattinimikkeellä ”ammatti sosiologi ulkomailla suoritettu tutkinto” ja ”yhteiskuntatiede”. LVI-insinööri aloitti haun venäjäkielestä sivusta doska.fi ja foorumista russian.fi, hän luki paljon venäjäksi myös sitä mistä hän voisi saada virallisen käännöksen tutkinnostaan. Heidän hakuprosessinsa oli satunnaista ja sekavaa. He avasivat erilaisia sivuja, lukivat pitkiä tekstinpätkiä, paljon sivuja avattiin vahingossa. Toinen Sosiologi avasi monia linkkejä, jotka avautuivat hakutuloksina hänen kirjoittamasta hakuavain-sanasta. Yksi niistä painetuista linkeistä oli ”Hakemus lopulliseksi päätökseksi ammattipätevyyden...” josta hän ohjautui Liikenteen turvallisuusviraston sivuille. Valintaotsikko vaikutti hänestä sopivalta. Hakusanasta tulevat haku-kohteet ovat olleet myös oph.fi ja infopankki.fi, mutta nämä sivut eivät olleet tuttuja hänelle. LVI-insinööri yritti hakea tietoa TE-toimiston sekä Helsingin yliopiston sivuilta tuloksetta.

Humanisti oli sitä mieltä, että hänen olisi tärkeä saada Suomesta uusi tutkinto, joka olisi kuitenkin lähellä edellistä tutkintoa. Tämän takia hän ei pitänyt rinnastamista itselleen tarpeellisena. Hän aloitti haun heti venäjänkielisestä Infopankista ja sieltä linkin kautta siirtyi suomenkieliselle OPH-sivulle. Sieltä hän etsi ”lausuntolomake ulkomaalaiselle tutkinnolle” sekä lomakkeen täyttämisohteet venäjäksi. Sen jälkeen hän totesi, että testaus pitää lopettaa, mutta hänelle kuitenkin jäi epäselväksi onko hänen tapauksessaan paras vaihtoehto etsiä lisäkoulutusta vai ensin hakea tutkinnon rinnastamista.

Fyysikko oli ainoa, joka käytti haussa venäjänkielen lisäksi englantia. Hän ei pitänyt tunnustamista itselleen tarpeellisena ja on töissä tällä hetkellä yrittäjänä, joskaan ei koulutustaan vastaavalla alalla. Hän löysi ongelmitta tiedot, mistä voi hakea tutkinnon tunnustusta.

Testauksiin osallistuneet käyttivät seuraavia sivustoja:

www.oph.fi (11 hlöä), www.infopankki.fi (4 hlöä), www.valvira.fi (3 hlöä),
www.russian.fi (2 hlöä), <http://intofinland.ru> (2 hlöä), www.te-toimisto.fi (1 hlö)

www.doska.fi (1 hlö), www.helsinki.fi (1 hlö), www.valmennuskeskus.fi (1 hlö)
www.eueasy.ru¹⁴ (1 hlö), www.yliopistokoulutus.fi (1 hlö)

Monien testattavien henkilöiden loppupalautteen mukaan informaatiota löytyi sekä suomeksi että venäjäksi. Informaatiota venäjäksi löytyy vähemmän ja se oli vain yleisluontoista ja alustavaa (Infopankki). Virallisia sivuja kuten oph.fi ja valvira.fi käytettiin paljon, mutta joskus sieltä oli vaikeaa löytää oikeat lomakkeet tai yhteystiedot. Monille oli joskus hankalaa ymmärtää suomenkielisten tekstien yksityiskohtia. Siksi toivottiin henkilökohtaista konsultaatiota mieluiten omalla äidinkielellä.

Palautteet ja testausten videotallenteet viittaavat siihen, että vaikeinta oli löytää sopivia täydennyskoulutuksia. Tässä asiassa henkilöt tarvitsivat henkilökohtaista konsultaatiota ja jonkin paikan, mistä voisi yhdessä asiantuntijoiden kanssa sekä tutustua eri koulutuksiin että täyttää hakulomakkeita. MAAMOT-esiselvityksessä tuli esille sama ilmiö, sillä myös korkeakoulujen neuvonnassa työskentelevät kokivat vaikeimmaksi tietojen haun täydennyskoulutuksesta. Tiedonhaun vaikeudet liittyvät siihen, ettei korkeakoulutetuille ole systemaattisesti tarjolla täydennyskoulutusta, eikä mikään taho vastaa siitä kokonaisvaltaisesti.

Tiedonhakukanavia koskevan luvun keskeinen johtopäätös on se, että vaikka sähköisiä sivustoja käytettiin, niin tiedonhankinnassa oli auttanut joko työntekijä tai läheinen ihminen.

Kouluttajan kanssa haettiin tietoa ja onnistuttiin siinä. Ilman kouluttajan apua oikean sivun ja tietojen löytäminen olisi ollut paljon haastavampaa

Googled it myself and saw the requirements from Valvira's website. My Finnish partner helped with getting the information I needed

Sain kaiken laillistamiseen koskevan hyödyllisen informaation pääasiallisesti Metropolia ammattikorkeakoulun maahanmuuttajille tarkoitettusta neuvottelu-

---

14 Tämä yritys tarjoaa erilaisia tutkinnon rinnastamiseen, tunnustamiseen tai laillistamiseen liittyviä palveluja korvausta vastaan. Palveluun kuuluu asiakirjojen kokoaminen, käännöstyöt, yhteydentotot suomalaisiin viranomaisiin ja vastauksien lähettäminen hakijalle.

palvelusta, Te-toimiston suomen kielen kotoutumiskurssilta ja Te-toimiston konsulentilta ja Valviran sivun ja asiakaspalvelun kautta.

Yllä oleva sitaatti kuvaa, miten monitahoinen asia tiedon hankkiminen on. Voi päätellä, että sitaatin esittäjän kohdalla moniammatillinen palveluverkosto on toiminut hyvin.

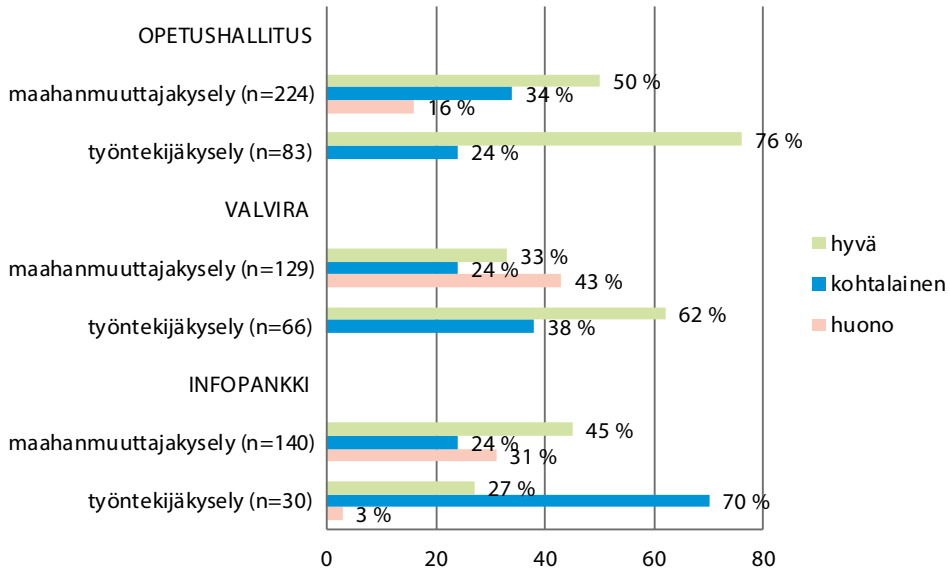
6 Millaisia arvioita sivustoista esitettiin

Tässä luvussa tarkastellaan maahanmuuttajien ja ohjausalan työntekijöiden näkemyksiä tutkintojen tunnustamista ja laillistamista koskevien sivustojen toimivuudesta.

Ohjausta ja neuvontaa antavia työntekijöitä pyydettiin arvioimaan kolmiportaisella asteikolla seuraavia sähköisiä tiedonlähteitä: Opetushallituksen, Valviran ja Eviran tutkintojen tunnustamista ja laillistamista koskevia sivustoja sekä Opintopolku.fi, Info-pankki.fi ja Kotouttaminen.fi sivuja.

Niiltä maahanmuuttajilta, jotka olivat käyttäneet Opetushallituksen, Valviran ja Infopankin sivustoja, pyydettiin samoin arvio sivuista kolmiportaisella asteikolla. Kuviossa 5 vertaillaan maahanmuuttajien ja työntekijöiden arvioita sivustoista.

Kuvio 5. Arvio Opetushallituksen, Valviran ja Infopankki.fi sivujen hyödyllisyydestä, vertailu maahanmuuttaja- ja työntekijäkyselyn välillä (%)

Työntekijät ovat arvioineet Opetushallituksen ja Valviran sivut myönteisemmin kuin maahanmuuttajat, kun taas Infopankki on saanut myönteistä palautetta ("hyväksi" tai "paljon hyötyä" antavaksi arvioineiden osuudet) useammin maahanmuuttajilta kuin työntekijöiltä. Tosin hajonta on maahanmuuttajien vastauksissa isompi kuin työntekijöiden eli melko monet maahanmuuttajista (lähes kolmannes) ovat antaneet huonon arvion Infopankin sivuston hyödyllisyydestä, kun taas työntekijöistä arvosanan "huono" on antanut vain 3 % sen käyttäjistä.

Infopankki on sinänsä ihan kelpo tietolähde. Käännökset ovat välillä vähän kankeat, mutta muuten ok.

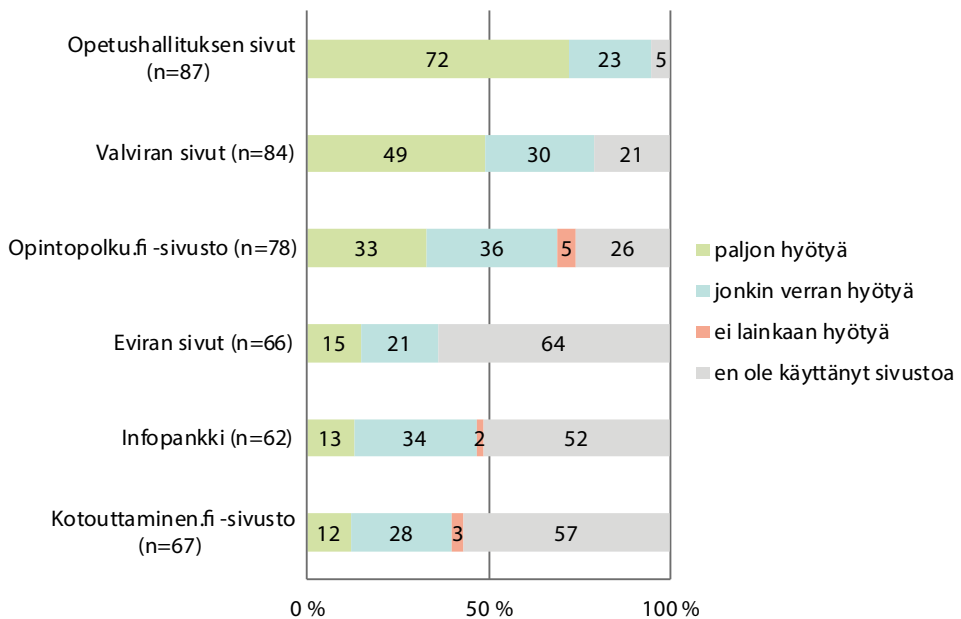
Oikein mukava etsiä ja lukea äidinkielellä.

Työntekijät eivät juurikaan käytä Infopankin sivustoa tiedonlähteenä tutkintojen tunnustamis- tai täydentämisisäisissä (20 % ilmoitti käyttäneensä). Myöskään maahanmuuttajien keskuudessa tutkintojen tunnustamiseen liittyvissä asioissa Infopankin sivusto ei tullut erityisesti esille. Kun kysyttiin yleensä sivuston käyttöä ja sen hyödyllisyyttä, Infopankki nousi maahanmuuttajien keskuudessa esiin. Tästä

voidaan tehdä se johtopäätös, että sivusto on käytössä ja koettu hyväksi, mutta ei juurikaan tutkintojen tunnustamisasioissa. Tätä tulosta vahvistaa myös Infopankin omista seurantatiedoista¹⁵ saatu, hieman yllättäväkin tieto, että tutkintojen tunnustamista ja laillistamista koskevat alasisivustot ovat Infopankin vähiten käytettyjä sivuja. Sivuilta oli eniten haettu tietoa aiheesta ”Ulkomaalainen opiskelija Suomessa”.

Työntekijöiden kyselyssä oli erillinen vaihtoehto ”en ole käyttänyt sivustoa”. Kuviossa 6 on vielä esillä kaikki vastaukset työntekijöiltä kaikkiin arvioitavana oleviin sivustoihin. Vastauksista huomataan, että Eviran, Kotouttaminen.fi ja Infopankin sivustot ovat varsin vähän käytössä työntekijöiden keskuudessa.

Kuvio 6. Työntekijöiden saama hyöty eri sivustoista, %

Ohjausta ja neuvontaa antavien **työntekijöiden** mukaan sivuston tekee hyödylliseksi se, että sivusto on selkeä, ajankohtainen ja tiedot ovat virallisia. Positiivista on myös sivujen helppo löytäminen, kätevä käyttäminen, monikielisyys ja hyvät linkit.

¹⁵ Tieto saatu haastateltavalta

Opetushallituksen sivut saivat työntekijöiltä kiitosta juuri edellä mainituista seikoista; ne ovat monikieliset, niissä on hyviä tietoja, ne ovat selkeät ja luotettavat. Myös Valviran sivuja kehuuttiin virallisesta ja luotettavasta sisällöstä.

OPH:n sivuilta löytyy toimintaohjeet rinnastamisprosessiin.

OPH:n ja Valviran ohjeistus tarkka ja ymmärrettävä

Opetushallituksen ja Valviran sivuilla on luotettavaa tietoa, joka tulee suoraan asiasta vastaavalta viranomaiselta.

Sivustojen kehittämiskohteina työntekijät kokivat vaikeaselkoisuuden ja kaavamaisuuden. Myös pääkaupunkikeskeisyyttä hieman arvosteltiin. Joissain vastauksissa pohdittiin sitä, että ihmisten tilanteet ovat usein niin yksilöllisiä, että yleisiä ohjeistuksia on haastava luoda digitaalisille sivustoille. Tämä koskee erityisesti harvinaisempia ammatteja.

Hyötyä on ilman muuta, mutta asia itsessään on niin monimutkainen, että äidinkielläkin lukiessa ei tahdo saada kokonaiskuvaa selville. Korkeakoulutettujen maa-hanmuuttajien tilanne on aina yksilöllinen ja se merkittävä tieto, jota ollaan loppupeleissä hakemassa, ei ole taivutettavissa verkkosivujen muotoon. Mielekkäintä olisi pystyä rakentamaan eri paikoissa ja eri rooleissa toimivien asiantuntijoiden verkosto, jolle voi soittaa ja jonka puoleen kääntyä ja kuvata asiakkaan tilanne.

Asiakkaiden (OPH:n sivuilla olevista teksteistä huolimatta) on vaikea ymmärtää miksi tutkinnosta tarvitaan rinnastuspäätös ja mitä heidän tulee käytännössä tehdä (mitä papereita lähetetään, paljonko maksaa jne.). Asioiden selittäminen 'kansanomaisemmin' ilman 'virkapuuroa' auttaa yleensä ymmärtämään paremmin rinnastuksen tarpeellisuuden.

OPH:lla myös eri lomakkeet hämäävät: hakemus rinnastukseksi, hakemus lopulliseksi päätökseksi. Selkeästi selkosuomella esille, mikä lomake missäkin tapauksessa täytetään.

Valviran sivu hankala käyttää ja ei kieliversioita, tietoa jonkin verran mutta avoimia kysymyksiä jää paljon.

Jotkut asiat sivuilla voisivat olla tarkemmin selostettu. Usein joutuu soittamaan ja kysymään lisätietoja. Kaikkien sivujen tulisi olla englanniksi (voisivat olla myös venäjäksi ja arabiaksi). Esim. Valviralla eivät ole edes englanniksi. Valviran asiat ovat vaikeita ja usein joutuu pyytämään tulkaaajan avuksi, jotta opiskelija ymmärtää asian. Opetushallituksen asia on helpompi ja heillä on silti tietoa asiasta monilla eri kielillä.

Muutamassa vastauksessa mainittiin myös Opintopolku.fi sivusto.

Opintopolku.fi on päivittäinen työkalu, joka on hyvin ajan tasalle eri koulutuksista.

Opintopolku-sivusto on jo koulutetuille osin jäykkä, koska he eivät kulje "tyypillistä" polkua, vaan hyppäävät kyytiin kesken matkan.

Opetushallituksen sivut saivat pääosin kiitosta **maahanmuuttajien** kirjoittamissa avovastauksissa. Avovastauksissa toistuivat sanat helppo, selkeä, looginen. Kritiikki liittyi pääosin kielen (ja asian) vaikeaselkoisuuteen.

Minusta se oli looginen ja hyvin selkeä.

Kätevä ja helppopääsyinen sivu.

On mun mielestä ihan selkeät sivut, ei siinä on mitään monimutkaista asiaa. Meidän täytyy vaan lukea huolellisesti ohjeet ja toimia niiden mukaisesti

Vaikea käyttää, sivun taulukot vaikeasti ymmärrettäviä. Tutkinnon tunnustamisen hintojen vaihtoehdot ovat hankalasti ulottuvilla, lopuksi vaikea ymmärtää mitä täytyy valita ja maksaa. Kuitenkin on hyvä että on pieniä erikielisiä esitteitä.

Olen ollut yhteydessä sähköpostitse ja sain hyvän ja täyden vastauksen. Sen jälkeen aloitin sopivan yliopiston etsinnän.

Does not specify when the recognition is really needed.

Rakenne on looginen, tietoja tutkinnon tunnustamisesta saa perusteellisesti ja mukavasti. Kuitenkin minun tapauksessa ei ole hyötyä tästä, koska oli vaikeaa saada tietoja tohtorin tutkinnon tunnustamisesta.

Olen tehnyt tutkinnon tunnustamisen 6 vuotta sitten. Silloin suomenkielen taitoni eivät olleet riittäviä ymmärtämään edes puoliakaan sivun tiedoista. Tiedot ovat kirjoitettu liian vaikealla suomenkielellä joka ei sovi ulkomaalaisille.

Myös Opetushallituksen teettämän selvityksen¹⁶ perusteella asiakkaat ovat olleet enimmäkseen melko tyytyväisiä Opetushallituksen palveluun. Eniten kiitettiin prosessin nopeutta, kommunikointia ja kysymyksiin vastaamista sekä prosessin, neuvonnan ja päätösten selkeyttä ja perusteellisuutta.

Opetushallituksen selvityksessä puolet vastaajista oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että päätös oli parantanut työllistymismahdollisuuksia. Vastauksissa mainittiin muun muassa pääsy työhaastatteluun tai työharjoitteluun, työhakemusten laadinnan helpottuminen ja mahdollisuus hakea valtion virkoihin. Samoin puolelle vastaajista päätös merkitsi itseluottamuksen parantumista. Hieman vajaa kolmannes vastaajista arvioi päätöksen vaikuttaneen työuralla etenemiseen. Runsaalle neljännekselle vastanneista päätöksellä oli merkitystä opiskelupaikan saamisen kannalta. Asiakkaiden parannusehdotukset liittyivät mahdollisuuteen hakea päätöstä ja toimittaa asiakirjat sähköisesti. Lisäksi toivottiin hakemusten käsittelyn nopeuttamista, päätöksen hinnan alentamista ja neuvonnan tehostamista joko ennen hakemista, hakuprosessin aikana tai päätöksen saamisen jälkeen.

Valviran sivuista saatiin kyselyssä jonkin verran vähemmän kommentteja kuin Opetushallituksen sivuista, mikä on ymmärrettävääkin, koska Valviran sivut koskevat vain terveyden- ja sosiaalihuollon ammattilaisia. Seuraavat kommentit ovat maahanmuuttajataustaisilta vastaajilta.

Olen saanut vastauksia kysymyksiini.

Sivut on helposti käytettäviä.

---

16 Ulkomaisten tutkintojen tunnustaminen opetushallituksessa - päätöstä saaneiden kokemuksia 2017

Sivun tiedot ymmärtäminen vaatii korkea kieli taitoa

Oli vain käänös vaikeuksia.

En muista tarkkaan, mutta puhelimitse sain hyvät ohjeet

Tietoja mistä saa amanuenssipaikan!!! Se on kriitinen kohta melkein kaikille.

Prosessit kuvattu ylimalkaisesti, hyvin vähän tietoa rajoitetuilla oikeuksilla toimimisen rajoituksista tai velvollisuuksista.

It was little difficult to find. It wold be better if it was made in chart than just paragraphs.

Toistuva teema vastauksissa oli jälleen tarve henkilökohtaiseen neuvontaan.

Tutkintojen tunnustamisen tietojen lukemisen jälkeen tulee paljon kysymyksiä. Onko virallisia toimistoja/palveluita/chat-palveluita/pisteet jossa olisi saada vastauksia, selvityksiä? Jotta voisin ymmärtää tarvitseeko minulle tunnustaa tutkinto ja mitä varten hakea tunnustamista Suomessa.

Kaikki on hyvä, mutta pitää olla palvelu, joka voisi auttaa ja antaa vinkkejä vaikeassa tilanteissa.

7 Kansainvälisiä malleja ja vastaajien ideoita

Tässä luvussa käydään ensin läpi muutamia esimerkkejä kansainvälisistä tutkintojen tunnustamiseen liittyvistä sivustoista ja sen jälkeen esitetään aineistoista nousevia näkemyksiä hyvästä verkkopalvelusta peilaten niitä kansainvälisiin sivustoihin.

Ruotsissa on useita sivustoja, jotka kertovat tutkintojen tunnustamisesta. Yksi näistä ylläpitäjä on Sveriges akademikers centralorganisation (Saco) ¹⁷, joka on 22 jäsenjärjestön muodostama ammattiliitto. Järjestöllä on noin 650 000 jäsentä.

Sivustossa on kolme osiota: työelämä ja työmarkkinat, koulutus sekä työnhaku. Sivuston kielet ovat ruotsi ja englanti, mutta tutkintojen tunnustamisesta tietoa on seitsemällä eri kielellä. Pääsivulta aukeaa valikko, jossa lukee Valitse oma ammattisi. Listasta löytyy tietoja noin kuudestakymmenestä eri ammatista. Kunkin ammatin kohdalla kerrotaan ensin parilla lauseella kyseisestä ammatista ja sen jälkeen on valikko, josta löytyy tietoja ammattiin johtavasta koulutuksesta ja pätevyitymisvaatimuksista.

Tutkintojen tunnustamisen lisäksi sivuilta löytyy monipuolisesti tietoja eri alojen työmarkkinatilanteesta, palkkatasosta ja myös ammattiliittojen yhteystiedot. Pääsivulta pääsee myös osioon, jossa on maahan muuttaneiden kertomuksia poluistaan koulutukseen tai työhön.

---

17 Omstart – för invandrare akademiker i Sverige <https://www.saco.se/en/omstart>

Sivustolla **Information om Sverige**¹⁸ on myös käyty havainnollisesti läpi tutkintojen tunnustamista ja täydentämistä seitsemällä eri ammattialalla.

Norjan sivuston¹⁹ ylläpitäjä on opetus- ja tutkimusministeriöön alainen Nasjonalt organ for kvalitet i utdanninga (NOKUT). Etusivulta pääsee tutkintojen tunnustamisosioon. Sivulla on nuolipalkki, joka kuvaa hakuprosessin eri vaiheita. Ohjeet ovat hyvin yksityiskohtaisia, esimerkiksi kerrotaan tarkasti, miten asiakirjat tulee skannata. Osa toiminnoista edellyttää tunnistautumista pankkikorteilla. Sivulta löytyy lista säännellyistä ammateista, opetusta tarjoavista korkeakouluista sekä tietoja alan lainsäädännöstä. Puhelinneuvontaa on tarjolla kahtena päivänä viikossa kolmen tunnin ajan. Sivustolla varoitetaan näkyvästi siitä, että koulutukseen liittyvien asiakirjojen väärentäminen on rikos.

Tanskassa sivustoa²⁰ ylläpitää opetus- ja tutkimusministeriö.

Etusivulla on kolme teemaa: opas arviointiin ja tunnustamiseen, arviointiin liittyvät hakemukset ja ohjeet sekä tietoa ulkomaisista tutkinnoista. Sivustolla on tietopankki, jossa voi maittain tarkastella eritasoisten tutkintojen vastaavuutta Tanskan tutkintoihin. Valikossa on yli 30 maata. Tämä osio on englanniksi. Lisäksi siellä on tietopankki, jossa voi tarkastella aiemmin tehtyjä päätöksiä esimerkiksi maittain, oppilaitoksittain tai ammatin perusteella. Tietopankki on vain tanskaksi. Sivulta löytyy myös faktavihkoset Eritrean, Iranin ja Irakin opetusjärjestelmästä ja tutkintojen vastaavuudesta Tanskassa. Lisäksi sivustolla on oma osionsa eri alojen opettajille, jossa ohjeistetaan heitä tutkintojen tunnustamiseen. Sivut ovat tanskaksi ja englanniksi. Sivustolla on FAQ-osio ja sähköpostiosoitteet ja puhelinnumerot yhteydenottoja varten.

Saksassa sivustoa²¹ ylläpitää opetus- ja tutkimusministeriö. Aloitussivulla on kannustava logo *Once learnt never forgotten*. Pääsivuilla on myös kuvakaruselli, jossa kerrotaan yksilöllisiä koulutus- ja työllistämistarinoita.

---

18 <https://www.informationsverige.se/Svenska/Arbete-och-utbildning/Sidor/Utländska-akademiker.aspx>

19 Utdanning fra utlandet <https://www.nokut.no/utdanning-fra-utlandet/>

20 Udenlandske uddannelser og dokumentation over grænser https://ufm.dk/uddannelse/anerkendelse-og-dokumentation?set_language=da&cl=da

21 Anerkennung in Deutschland <https://www.anerkennung-in-deutschland.de/html/en/>

Aloitussivulta voi myös valita oman ammattinsa joko kirjoittamalla sen nimen tai etsimällä sen aakkosjärjestyksessä olevasta ammattiluettelosta. Jos kirjoittaa vaikka opettaja, pääsee sivulla, jossa vielä tarkennetaan minkä alan opettaja. Sivusto on 11 eri kielellä ja myös selko- sekä viittomakielellä. Hot line Working and Living in Germany palvelee arkisin klo 9–15.

Alankomaissa sivustoa²² ylläpitää The Dutch organisation for internationalisation in education (Nuffic). Aloitussivun alkuun on neljä teemaa: ulkomailla suoritettujen tutkintojen arviointi, säänneltyt ammatit Alankomaissa, ohjeita oppilaitoksille sekä hollantilaisen tutkinnon arviointi ulkomailla. Osiossa Ohjeita oppilaitoksille (advice or admission officers) kerrotaan eri maiden tutkintojen vaatimuksista ja niiden vastaavuudesta suhteessa hollantilaisiin tutkintoihin. Täten sivusto palvelee sekä oppilaitosten neuvontapalveluja että muissa maissa tutkinnon suorittaneita. Sivustolla on myös hyvä vuokaavio tutkintojen tunnustamisesta.

Aloitussivun alkuun on neljä teemaa: ulkomailla suoritettujen tutkintojen arviointi, säänneltyt ammatit Alankomaissa, ohjeita oppilaitoksille sekä hollantilaisen tutkinnon arviointi ulkomailla. Osiossa Ohjeita oppilaitoksille (advice or admission officers) kerrotaan eri maiden tutkintojen vaatimuksista ja niiden vastaavuudesta suhteessa hollantilaisiin tutkintoihin. Täten sivusto palvelee sekä oppilaitosten neuvontapalveluja että muissa maissa tutkinnon suorittaneita. Sivustolla on myös hyvä vuokaavio tutkintojen tunnustamisesta.

Vertailun vuoksi tarkastelun piiriin on otettu myös kahden ison maahanmuuttajia vastaanottavien maiden neuvontasivustot. **Kanadan British Columbian** provinssin etusivulla²³ on selkeä video, joka kerrotaan tutkintojen tunnustamisen vaiheet. Videossa toivotetaan muuttajat tervetulleeksi British Columbiaan ja kannustavaan sävyyn kerrotaan tunnustamisprosessissa.

Australian opetusministeriön sivustolla²⁴ on jo aloitusikkunassa kerrottu tutkintojen tunnustamisen hinnat, jotka ovat selkeästi edullisemmat Australian ja Uuden Seelannin kansalaisille ja maassa pysyvästi asuville. Lisäksi sivuilla on yksityiskohtaiset ohjeet, miten lähettää sähköpostilla tunnustamishakemukset, esimerkiksi mitä tulee kirjoittaa viestikenttään.

22 <https://www.nuffic.nl/en/diploma-recognition/recognition-of-your-profession-in-the-netherlands>

23 [https://www.welcomebc.ca/Resources-For/For-regulators/Foreign-Qualifications-Recognition-\(FQR\)](https://www.welcomebc.ca/Resources-For/For-regulators/Foreign-Qualifications-Recognition-(FQR))

24 <https://internationaleducation.gov.au/services-and-resources/services-for-individuals/qualifications-assessments/pages/qualification-assessment.aspx>

Tiivistys kansainvälisistä sivustoista

Sähköisen tiedotuksen kehittämisen kannalta kansainvälisistä sivustoista on paljon opittavaa. Käyttäjän kannalta hyödyllistä on se, että kaikkia ammatteja koskeva tieto löytyy samalta sivustolta. Monella sivustolla on ammattialakohtaiset valikot ja parhaila sivustoilla valikosta löytyy tietoa sekä kunkin ammatin tutkinnon tunnustamisesta, alan työllisyystilanteesta, ammattiliitoista ja täydennyskoulutusmahdollisuuksista. Havainnolliset videot ja yksilötarinat tuovat sivuille elävyyttä. Sivustoista välittyy kannustava ja maahan muuttaneen osaamista arvostava lähestymistapa. Sähköisen neuvonnan lisäksi sivustoilla on tietoa puhelinneuvonta-ajoista. Osassa sivustoissa on otettu huomioon ohjauspalveluja tarjoavat työntekijät maahanmuuttajien lisäksi.

Vastaajien näkemyksiä hyvästä verkkopalvelusta

Tähän selvitykseen osallistuneiden henkilöiden toiveissa korostui tarve saada sekä **selkokielistä** että **omakielistä informaatiota**. Siinä vaiheessa, kun henkilö hakee sosiaali- tai terveydenhuoltoalan laillistusta tai viran saadakseen tutkintonsa rinnastamista, voidaan olettaa, että hän ymmärtää suomen- tai ruotsinkieliset ohjeet. Mutta jos tarkoituksena on antaa tietoa Suomeen muuttoa suunnitteleville tai vastikään maahan tulleille, tarvitaan useita eri kieliversioita.

Olisi hyvä saada tiedot selkokielellä ja käytäntöjen esimerkkeineen ilman ammattilaista kieltä.

Tietojen pitää olla "helppopääsyiset"! Vaikeita tekstejä pitää muokata ja tehdä mahdollisimman selkeiksi, jotta tavallinen maahanmuuttajakansa ymmärtäisi.

Moni toivoi, että kaikki ohjeistukset olisivat **ainakin englanninkielellä**. Erityisesti venäjänkieliset maahanmuuttajavastaajat toivoivat tietoa **omalla kielellään**, koska tiedon abstraktiuden vuoksi ymmärrettävyys jää suomen kielellä esitettynä heikommaksi.

Erityisesti maahanmuuttajat kaipaavat **tietoa siitä, missä tilanteissa tutkinnon tunnistaminen edesauttaa tai mahdollistaa työllistymisen**. Asiasta oli epätietoisuutta myös työntekijöiden keskuudessa:

Voisi olla enemmän tietoa siitä, millaisissa tilanteissa maahanmuuttaja hyötyy rinnastamisesta ja mitä merkitystä sillä on käytännössä. Esimerkiksi jos on suorittanut tutkinnon monta kymmentä vuotta sitten, kannattaako prosessi käynnistää. Olisi myös kiva tietää, missä olisi tietoa eri maiden tutkintojen sällöistä.

Niin että siinä näkyisi selkeästi mitä suorituksia tai työnäytettä on tehtävä saadakseen vastaavuuden suom. tutkintoon ja osaamiseen nähden. Tietoa myös siitä, mitä tehdä kun rinnastuspäätös on saatu: täydentäviin opintoihin hakeutuminen ja niiden vaatimukset ja yhteystietoja korkeakouluihin. Tietoa, missä päätöksestä on hyötyä, milloin pakollinen, milloin ei. Tietoa työnantajille asiasta - oma osio esimerkiksi sähköiseen palveluun.

Jotenkin yksinkertaistaa ja tehdä tutkinnon tunnustamisprosessi enemmän näkyväksi ja konkreettiseksi.

Aloitussikkuna pitäisi toimia siten, että oikealla kysymyksenasettelulla ohjataan oikean tiedon lähteille. **Ammattialakohtainen poluttaminen** ja sitä kautta ohjautuminen tiettyihin linkkeihin, toimisi paremmin kuin se, että annetaan vaan linkit ja ihminen lähtee etsimään informaatiotulvasta tietoa.

Palvelujen oheen ehdotettiin omakielisiä **vertaisohjaajia tai neuvojia**, jotka voisivat toimia muuan muassa **chatissa**.

Tietoa on oltava saatavilla kotoutumisen alkuvaiheissa omalla äidinkielellä, linkin pitää olla monissa kanavissa mukana: TE-toimiston, Infopankin jne. sivuilla sekä suurimmissa maahanmuuttajien käyttämissä foorumeissa.

Tiedon tarjoamisen lisäksi **taloudelliset kysymykset** ovat keskeisiä, sillä maahanmuuttajat ovat usein kotoutumis- tai työttömyysturvan piirissä. Joissakin vastauksissa toivottiin, että lausuntojen hinnoittelu olisi selkeästi näkyvillä. Lisäksi toivottiin esimerkkejä menestyksellisistä koulutus- ja työllistymispoluista.

Tutkintojen laillistaminen on maksullinen. Maksu on riittävän iso summa maahanmuuttajille, mutta joskus kurssit maksavat sen. Olisi hyvä tietää milloin ja missä tapauksessa kurssit voivat korvata, ja linkki tästä netti-sivulle.

Täytyy aina olla myös mahdollisuus soittaa (pienellä rahalla) jonnekin.

Usein puhuminen sujuu parempi kuin kirjoittaminen. Ja maahanmuuttajilla on aina paljon kysyttävää.

Esimerkki-henkilö/-tarina voisi julkaista: Mitä "John" teki, kun hän haluaisi rinastaa...?"

Enemmän menestystarinoiden käsittelyä ja mahdollisuuksia tavata ihmisiä jotka ovat jo menestyneet. Keskustelu piirejä tai informaatiota minkälaisia askeleita he ottivat ehtiäkseen siihen missä he ovat tänään. Ja myös henkisesti, miten he pärjäsivät sillä matkalla.

Yhteinen portaali

Osassa vastauksissa toivottiin yhteistä portaalia, josta olisi linkit Opetushallituksen, Valviran tai Eviran sivuille ammatista riippuen.

Yksi pääsivu, josta hakija pääsisi sitten yhdellä klikkauksella oikeaan osoitteeseen. Lisäksi vaadittua täydennystä tarjoavat tahojen tiedot pitäisi koota keskitetysti tarjolle, ja täydennyskoulutuksista pitäisi tehdä pysyvää toimintaa, ei projekteja

One database, where you check from a list your exact field - a really long list to make it sure that everyone finds their own degrees and then the side should redirect me to where I can check the information

Olisi hienoa, jos kaikki palvelut ja ideat olisi koottuna yhteen paikkaan työkalupakiksi, jota esim. kotoutumiskoulutuksen opettajat voisivat hyödyntää.

Tällaisen yleisen aloitusportaalin ylläpitäminen vaatii **päivittämisen**; jokainen osa pitää erikseen aina hyväksyttää sivustolla mukana olevilla tahoilla. Pelkkä linkkikoelma ei ole hyvän portaalin laadun tae. Suomessa on tuotettu erilaisten instanssien ylläpitämiä sivustoja, joissa neuvotaan maahanmuuttajia työllistymiseen ja kotoutumiseen liittyvissä asioissa. Hankkeiden päättyessä ne tavallisesti pienen

ajan kuluttua häviävät ja vanhenevat ylläpidon loppuessa. Tällaista ratkaisua tulisi välttää.

Työntekijöiltä ja haastateltavilta kysyttiin, minkä tahon tulisi ylläpitää ja päivittää tutkintojen tunnustamiseen liittyvää sähköistä tiedottamista. Opetushallitus sai eniten ääniä. Seuraavaksi useimmin ehdotettiin TE-hallintoa. Lisäksi esitettiin seuraavia tahoja: OKM yhteistyössä TEM:in kanssa, OPH ja Valvira yhteistyössä Opintopolun kanssa, Infopankki, vastuukorkeakoulut tai suomi.fi ja kansalaisneuvonta.fi sivustot.

TE-toimistoilla on iso rooli siinä, löytääkö maahanmuuttaja polkua eteenpäin vai ei. Tutkinto saatetaan saada rinnastettua heidän ohjeillaan, mutta sen jälkeen (mahdolliset täydentävät opinnot) ohjaus on heikkoa.

Mielestäni edelleen OPH, Valvira ja Evira olisivat luontevimpia tähän tehtävään. Mutta muotoon ja selkokielisyyteen täytyy kiinnittää huomiota. Asiakkaan tulisi olla helppo lähestyä näitä viranomaisia.

Seuraavaan taulukkoon on koottu mahdollista uutta portaalia koskevia toiveita ja näkökohtia.

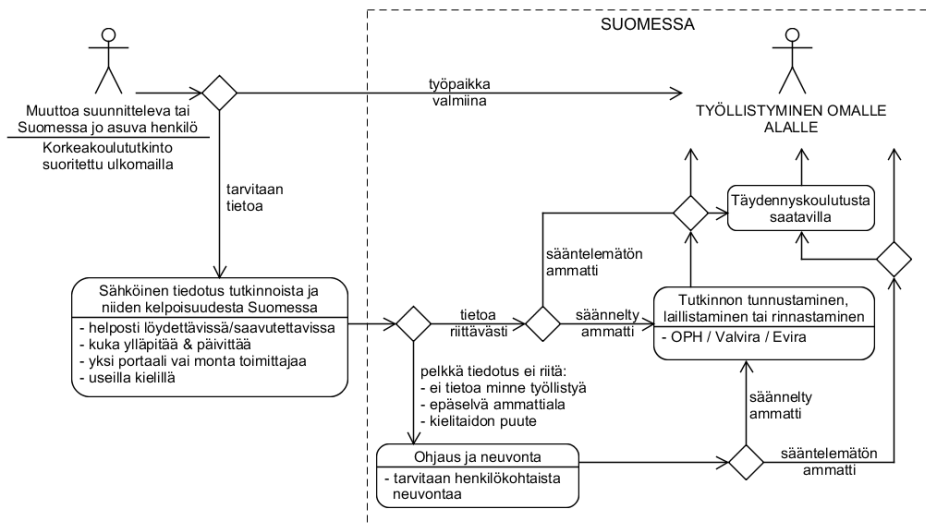
Taulukko 4. Yhteistä portaalia koskevia näkemyksiä

Toiveet palvelulle	Ylläpitäjä	Hyödyt	Edellytykset / haasteet
<ul style="list-style-type: none"> - Kannustava ja osaamista arvostava - Selkokielineen - Monikielineen - Monikanavainen, myös videoita - Puhelinneuvonta ja chat-mahdollisuus - Linkit toimivaltaisten viranomaisten sivuille - Tapauskuvauksia - Tietoa täydennyskoulutuksista ja työllistymismahdollisuuksista - Tietoa vertaistuesta - Tietoa myös työnantajille - Ammattiliitot mukaan tiedontuotantoon 	<ul style="list-style-type: none"> - Nykyiset vastuviranomaiset - TE-hallinto - Vastuukorkeakoulut (SIMHEapp) - Suomi.fi - Infopankki.fi - Kansalaisneuvonta.fi - Työmarkkinatori.fi 	<ul style="list-style-type: none"> - Oikeaa ja ajankohtaista tietoa sekä muuttoa harkitseville että jo Suomessa asuville henkilöille - Suomen ”brändääminen” korkeakoulutuille ulkomailla asuville ihmisille 	<ul style="list-style-type: none"> - Rahoitus - Koordinointi - Päivitys ja ylläpit

8 Sähköinen tiedotus osana ohjausprosessia

Tässä kappaleessa käsitellään sähköistä tiedotusta osana ohjaus- ja työllistymisprosessia.

Kuvio 7. Sähköisen tiedotuksen rooli työllistymisprosessissa

Yllä oleva kuvio havainnollistaa ulkomailla suoritetun korkeakoulututkinnon tunnustamisprosessia ja siihen kiinteästi liittyviä eri vaiheita. Henkilöt ovat erilaisissa tilanteissa tutkintojen tunnustamisen, laillistamisen ja täydennyskoulutuksen suhteen. Osa henkilöistä vasta suunnittelee muuttoa Suomeen ja osa jo asuu täällä. Osa ei tarvitse tunnustamista tai rinnastamista lainkaan. Osalle riittää pelkkä tiedotus

asiasta. Osa tarvitsee sekä tiedotusta että henkilökohtaista ohjausta. Lisäksi suuri osa tarvitsee täydennyskoulutusta ulkomailla suoritettuun tutkintoonsa, jotta voi työskennellä koulutustaan vastaavalla alalla Suomessa. Kaikkien näiden vaiheiden tulisi tarjota valmiuksia myös työnhakutaitojen parantamiseen ja akateemisissa ammateissa tärkeään verkostojen luomiseen.

Ulkomailla asuville olisi tärkeää saada tietoa korkeakoulutettujen henkilöiden työmarkkinoista sekä säädellyistä ja sääntelemättömistä ammateista. Tähän jo muuttaneet tarvitsevat sekä tietoa että henkilökohtaista ohjausta. Myös ohjausta antavat henkilöt kaipaavat ajantasaista tietoa koskien tutkintojen tunnustamis- ja täydentämisprosesseja. Työllistymisen näkökulmasta on tärkeää, että henkilö löytää oikean tiedon lähteille mahdollisimman nopeasti.

Seuraavassa käsitellään tekijöitä, jotka edesauttavat tutkintojen tunnustamista ja työllistymistä. Joitakin huomioita esitetään myös työllistymiseen liittyvistä yleisistä haasteista, koska kyselyyn vastanneilla maahanmuuttajilla oli tarve tuoda esiin työllistymiseen liittyviä huolenaiheita laajemminkin.

Prosessi alkuun mahdollisimman pian

Työllistymisen näkökulmasta on tärkeää, että ulkomailla korkeakoulututkinnon suorittanut henkilö löytää oikean tiedon lähteille mahdollisimman nopeasti. Myös maahanmuuttajat toivat itse esiin, että tutkintojen tunnustamisprosessi pitäisi aloittaa mahdollisimman varhain ja ohjaushenkilöstöllä pitäisi olla riittävästi tietoa tästä prosessista. Polut esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuolto-alan ammatteihin voivat olla pitkiä ja näin ollen on tärkeää, että polku on johdonmukainen alusta alkaen.

Tietoa on oltava saatavilla kotoutumisen ensi metreillä omalla äidinkielellä, linkin pitää olla monissa kanavassa mukana: TE-toimiston, Infopankin jne. sivuilla sekä suurimmissa maahanmuuttajien käyttämissä foorumeissa.

Tutkintojen rinnastamisesta pitäisi kertoa jo ensimmäisellä käynnillä Te-toimistossa. Kotoutumiskoulutusten toteuttajat tulisi velvoittaa rinnastamaan kaikkien koulutukseen osallistuvien korkeakoulututkinnot. Se pitäisi olla merkittynä henkilökohtaiseen suunnitelmaan.

TE-toimistossa pitäisi olla osaava väkeä, joka hoitaisi korkeakoulutettujen asiaa täsmällisemmin ja henkilökohtaisesti.

Sähköpalveluissa ei tarvitse mitään parantaa. Tarvitsee parantaa tietoisuus niistä, esim. te-toimiston koordinaattorit.

Laadukas ohjaus avainasemassa

Tämän selvityksen keskeinen tulos on se, että sähköisten tiedonhankintakanavien rinnalla tarvitaan henkilökohtaista ohjausta. Pelkkä internetissä oleva tieto ei ole useinkaan riittävää tarkoituksenmukaisen opiskelupolun suunnitteluun. Maahanmuuttajan kielitaito ei aina myöskään riitä monimutkaista sanastoa sisältävien koulutussivustojen lukemiseen ja niillä olevan tiedon sisäistämiseen.

Jonkun on aina toimittava asiakkaan yhdyshenkilönä palveluihin ohjaamisessa ja verkostoyhteistyössä.

Vaikka digitaalinen ohjausjärjestelmä kehitettäisiin kuinka virtaviivaiseksi ja aukottomaksi hyvänsä, kasvokkaisella, henkilökohtaisella ja keskustelevalle ohjauksella on aina paikkansa. Hyvä digitaalinen ohjaus on tuki myös eri puolilla Suomea työskentelevälle ohjaushenkilökunnalle.

Yksilöllisempi ohjaus sekä neuvonnan ja osaamisen tunnistamisen kehittäminen kokonaisvaltaisempaan palveluna ovat keinoja tukea tehokkaammin työllistymistä. Ohjaus on vaativa, monia osaamisen alueita kattava työtehtävä. Ohjaajien pitää tuntee eri alojen koulutuspolut, hakumenettelyt, rinnastukset ja kielitaitovaatimukset. Henkilökohtaisella ohjauksella on erittäin merkittävä vaikutus siihen, että maahanmuuttaja hakeutuu nimenomaan korkeakouluopintoihin ja saa tietoa siitä, mitä mahdollisuuksia hänellä on kouluttautua korkeakoulussa.

Ohjaus edellyttää aikaa ja paneutumista kunkin ohjattavan henkilökohtaiseen historiaan. Kotoutumiskoulutuksen opettajilla ja TE-hallinnon työntekijöillä on vahva rooli ohjauksessa. Näiden ammattiryhmien pitäisi saada lisää koulutusta ja kannustusta tähän tehtävään, sillä palvelut eivät nykyisellään ole tasalaatuisia. Vastaajien

mukaan tulisi myös tehdä tehokkaampaa yhteistyötä eri alojen koulutuslaitosten ja työnantajien kanssa.

Maahanmuuttajien näkökulmasta neuvonta näyttäytyi monitahoisena asiana, johon liittyy myös tunnustamisen jälkeiset vaiheet.

Rinnastuksen jälkeen tarvitsemme vielä paljon apua, että tiedämme mitä muuta täytyy opiskella ja missä tai apua päästä töihin.

Täydennyskoulutusten puute hidastaa työllistymistä

Korkeasti koulutetuille suunnattua ja räätälöityä koulutusta järjestetään edelleen epäsystemaattisesti, pääosin erilaisin hankerahoituksin, ja joissain tapauksissa työvoimakoulutuksena. Esimerkiksi opettajien pedagogisia opintoja ja lääkärin laillistamiseen valmentavaa koulutusta järjestetään nykyään säännöllisesti, mutta monilla muilla ammattialoilla täydennyskoulutusmahdollisuuksia tarvitaan lisää.

Rinnastaminen päätöksessä on selkeät ohjeet tästä, mitä pitäisi suorittaa loppulista kokonaista rinnastamista varten. Kuitenkin opiskelupaikkaa/koulutuksen mahdollisuuksia ei tarjota. Olisi hyvää, jos opiskelu mahdollisuuksia olisi haluaville."

Suuri osa maahanmuuttajataustaisista vastaajista oli asunut Suomessa jo pitkään, eivätkä esimerkiksi tunteneet SIMHE-palveluita. SIMHE-palvelut mainittiin muutamissa työntekijöiden vastauksissa esimerkiksi tyyliin "huojentava tuki kotoutumiskoulutukselle".

Positiivisena esimerkkinä tuli esiin Tampereen yliopiston tekemä kehittämistyö lääkärin laillistamisprosessin tukemiseksi.

Iso kiitos Tampereen yliopiston opettajan täydennyskoulutuksen järjestelijälle. Ilman tätä koulutusta ei onnistuisi minun tutkintojen tunnustaminen.

Lääkärien osalta yksi laillistamispolun kriittisiä vaiheita on amanuenssipaikan löytäminen. Vastaavia vaiheita myös muiden ammattiryhmien kohdalla tulisi tunnistaa ja löytää niihin myös ratkaisuja.

Jos maahanmuuttajan tutkinnon sisältö ei täsmälleen vastaa suomalaista tutkintoa, rinnastamisen ulkopuolelle jäävä osaaminen voi mitätöityä kokonaan. Yksi ratkaisu voisi olla kevyempi osaamisen tunnistamisen malli, joka nostaisi näkyville rinnastamisen ulkopuolelle jäävän, mahdollisesti työllistymistä edistävän osaamisen, vaikka sitä itse tunnistamisessa ja laillistamisessa ei otettaisikaan huomioon. SIMHE-Metropoliassa työllistymistä edistävää osaamisen tunnistamisen mallia on kehitetty liiketalouden ja tekniikan korkeakoulututkinnon suorittaneille. Osaamisen tunnistamisen menetelminä mallissa on käytetty itsearviointia ja haastattelua, jonka tuloksena laaditaan osallistujalle tunnistetusta osaamisesta dokumentti. Dokumentin tavoitteena on auttaa henkilöä itseään hahmottamaan oma osaamisensa paremmin ja hyödyntämään mahdollisen täydennyskoulutuksen suunnittelussa tai työllistymisessä. Henkilö voi käyttää dokumenttiä referenssinä tunnistetusta osaamisesta töitä hakiessaan tai jatkaessaan korkeakouluopintoja.

Muita työllistymisen haasteita

Tämän selvityksen työllistymisen esteitä koskevat tulokset noudattelivat aikaisempia aihetta käsitteleviä tutkimuksia ja selvityksiä. Ohjausta ja neuvontaa antavien työntekijöiden mukaan korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien työllistymiselle on kaksi suurta estettä: kielitaidon puute ja asenteet.

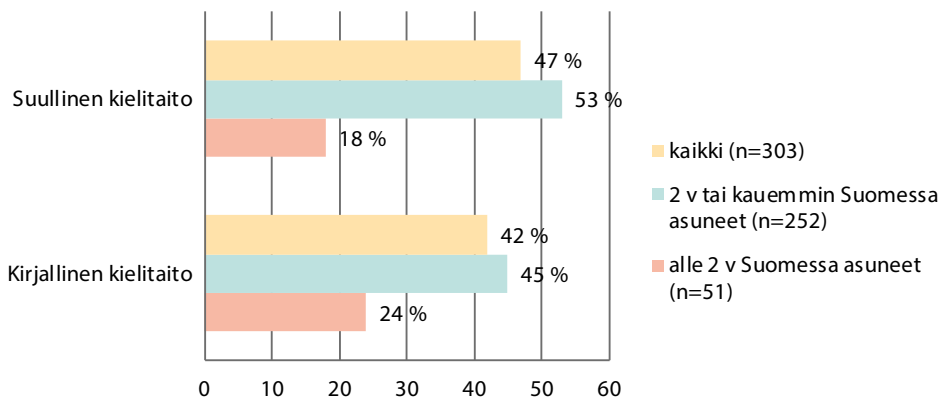
Jotkut korkeasti koulutetut eivät osaa englantiakaan vaan ainoastaan omaa äidinkieltä.

Kielitaidon puutteet ja ylemmälle suomen kielen tasolle kehittymistä tukevien suomen kielen kurssien puute; opettajien tarpeettoman kovat kielitaitovaatimukset jo koulutusvaiheessa ja rankat kelpoisuusvaatimukset; lääkäreiden liian alhainen kielitaitovaatimus ammatinharjoittamisoikeuden saamisessa (koska työnantaja päättää palkattavan kielitaidosta, ja siksi kielitaito voi jäädä väärässä vaiheessa liian vähälle huomiolle); suomalaisten asenteet ja vieraan pelko; ammattitaidon vanhenemien kielenoppimisvaiheessa - ja sitten joissakin ammateissa todellisuudessa vaaditaan äidinkielen tasoista kielitaitoa, toisissa kuvitellaan vaativan.

Ei ole paljon mahdollisuuksia päästä töihin. Ennakkoluulot. Ei arvosteta korkeakoulutettujen maahanmuuttajien osaamista ja työkokemuksista ei osata soveltaa erilaisia mahdollisuuksia

Selvitystä varten tavoitettiin laaja otos korkeasti koulutettuja maahanmuuttajia. Huolimatta korkeakoulutuksesta vastaajien suomen kielen taito oli suhteellisen heikko monien osalta. Vain alle viidennes (18 %) alle kaksi vuotta Suomessa asuneista vastaajista kokee hallitsevansa suullisen suomen kielen hyvin tai erittäin hyvin.

Kuvio 8. Maahanmuuttajien arvio omasta kielitaidosta (arvioineet kielitaitonsa vähintään joko ”hyvä” tai ”erinomainen”)

Tämäkin tulos osoittaa, että korkeasti koulutetuille maahanmuuttajille tarvitaan lisää kohdennettua kielikoulutusta.

Työntekijöiltä kysyttiin heidän näkemyksiään työllistymisen esteistä ja edellytyksistä. Maahanmuuttajille suunnatussa kyselyssä tästä temasta ei ollut erillistä kysymystä, mutta monet maahanmuuttajataustaiset vastaajat purkivat tuntojaan kyselyn avovastauksissa tästä temasta.

I applied for 400+ positions and have gotten 1 interview (for cleaning). No one wants me in my own field, so I haven't even thought to see if my degree is recognized. Plus no one wants someone with a 20 year old engineering degree.

Ei ole mitään merkitystä tutkinnon rinnastamisesta. Pääasia: suomalaiset suhtautuvat maahanmuuttajille huonosti, joskus epärehellisesti ja aggressiivisesti. Olisi paljon enemmän hyötyä kurssista, joissa "korjaavat" aksenttia (ihmeellistä, mutta sellaista ei ole, vain heikkoja suomenkielen peruskursseja).

Seuraavassa psykologin tapauskuvauksessa tulee esiin tunnustamisen prosessin vaikeaselkoisuus ja henkilön esille tuoma tarve tiedottamisen kehittämiseksi. Tarina perustuu haastateltavan kertomukseen ja hänen omaan tulkintaansa tapahtuneesta. Psykologi kertoi tarinansa yksilöllisten testien yhteydessä. Tämä esimerkki osoittaa, että tietoa on tärkeää olla tarjolla, mutta samaan aikaan on kehitettävä myös täydennyskoulutusmahdollisuuksia. Tällä hetkellä ainut väylä esimerkiksi psykologin pätevyyteen ulkomaisella taustalla on pääsääntöisesti tutkinto-opiskelijaksi hakeutuminen.

Tapauskuvaus – Psykologin tarina

Psykologi muutti Suomeen noin kymmenen vuotta sitten. Hän pääsi kotouttamiskurssille, jossa hän sai tietoa tutkinnon tunnustamisesta Suomessa. Kurssin opettaja auttoi häntä hakemaan tutkinnon tunnistamista Opetushallitukselta. Psykologin suomen kielen taito oli tässä vaiheessa niin vähäinen, ettei hän olisi yksin pystynyt tekemään hakemuksia. Hän sai päätöksen korkeakoulututkinnon tason rinnastamisesta suomalaiseseen ylempään korkeakoulututkintoon, muttei oikeutta ammatinharjoittamiseen Suomessa.

Opiskeltuaan kaksi vuotta suomea psykologi päätti hakeutua työskentelemään omalle alalleen. Pian kuitenkin selvisi, että aikaisempi päätös ei ole riittävä, koska hänen ammattinsa kuuluu säännelyihin ammatteihin, joten ammatinharjoittamista varten täytyy saada lupa Valviralta. Psykologi kertoi myös, että hänelle oli tiedotettu, että jos hän saa kielteisen vastauksen, hänen pitää suorittaa noin kahden-kolmen vuoden lisäopetus yliopistolla sekä työharjoittelu, jotta hän saisi työkokemusta ja tuntemusta omalta alaltaan. Hän mieltää, että mikäli hän olisi hakenut luvan heti muutettuaan Suomeen, hänen ei olisi tarvinnut suorittaa edellä mainittuja toimenpiteitä. Nyt hän ajattelee, että mitä kauemmin henkilö pitkittää tutkintonsa tunnustamista, sitä pidempi aika kuluu opiskelusta ja oletetaan, että pätevyys vanhenee.

Psykologi on harmissaan siitä, että kukaan ei tiedottanut häntä kyseisestä asiasta. Lisävaatimukset ilmaantuivat liian hankaliksi, aikaa vieviksi ja kalliiksi. Tämän perusteella psykologi päätti keskeyttää laillistamisprosessin ja työskennellä lähinnä perheneuvojana, joka ei vaadi lupaa Valviralta. Hän mietti, että olisi jopa helpompaa ja halvempaa jos hän olisi aloittanut saman opiskelun Suomessa uudestaan, kuin se, että hän hakee tutkinnon tunnustamista. Hänen mielestään korkeakoulutetuille mahanmuuttajille olisi hyvä saada koulutuksista ja rinnastamisesta yksityiskohtaista, heidän ammattiinsa liittyvää tietoa heti heidän tullessa Suomeen.

Monien turhautuneiden kertomusten lisäksi aineistosta löytyi myös valoisia kokemuksia työllistymisestä. Yli kolmesta sadasta maahanmuuttajataustaisesta vastaajasta kuitenkin hieman yli puolet oli töissä ja viidesosa opiskeli.

Olen virassa, töitä on paljon. Verrattuna koko maailmassa ulkomailla mun ammatissa työskenteleviin opettajiin, on meillä [X kunnassa] parhaat mahdollisuudet kehittyä ja työskennellä. Olen ylpeä, että saan kehittää taidoillani edes sivistyksen tahoja, mitä ei ole ennen koskaan suoritettu. Aloitin juuri kahdella lukiolla oman äidinkielen (viron kielen) kurssit. Opetusala on verrattuna koko maailmaan huipputasolla. Koulutusten ja viran takia en tarvii enää koskaan etsiä töitä, vaikka niitä tarjotaan entisestä kotimaasta hyviä. Olen ylpeä, että saan opettaa juuri Suomessa viron lapsia ja nuoria (niitä on ollut mulla 7 v aikana jo yli 600).

9 Johtopäätökset ja suositukset

Selvityksen tavoitteena oli kartoittaa, kuinka ulkomailla suoritettujen korkeakoulututkintojen tunnustamista ja täydentämistä koskeva tiedottaminen ja tiedonhaku toimivat digitaalisten kanavien kautta. Selvityksen kyselyihin ja haastatteluihin tavoitettiin yli 400 henkilöä, jotka laajensivat alkuperäistä kysymyksenasettelua esittämällä myös yleisempiä asenneilmapiiriin ja työllistymiseen liittyviä huolenaiheita.

Suomessa ei ole tällä hetkellä yhteistä sähköistä tutkintojen tunnustamiseen liittyvää sivustoa. Opetushallitus tiedottaa tutkintojen tunnustamisesta ja rinnastamisesta omien sivujensa kautta ja VALVIRA tiedottaa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön laillistamisesta omilla sivuillaan. Kummatkin tahot tarjoavat myös henkilökohtaista neuvontaa.

Opetushallitus on viime vuosina kehittänyt monikielistä tiedotusta, esimerkiksi esite tutkintojen tunnustamisesta on julkaistu 11 kielellä. Valviran sivut ovat suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Muita kieliversioita ei ole tarkoitus julkaista, koska potilasturvallisuuden kannalta laillistamista hakevan henkilön on pystyttävä ymmärtämään suomea riittävän hyvin. Keskeisten toimijoiden näkemykset monikielisen tiedotuksen tarpeellisuudesta poikkeavat jonkin verran siis toisistaan. Tämä voidaan tulkita siten, että Opetushallituksen mandaatti on laajempi ja siksi myös tarve monikieliselle tiedotukselle suurempi.

Tämän selvityksen kyselyvastauksissa neuvonta- ja ohjauspalveluiden työntekijät antoivat hyvät arviot OPH:n (76 % arvioi hyväksi) ja Valviran (62 % arvioi hyväksi) sivustoista. Työntekijät arvostivat erityisesti sivustojen virallista, ajantasaista ja luotettavaa tietoa ja OPH:n kohdalla sivujen monikielisyyttä. Maahanmuuttajien arviot olivat varauksellisempia (OPH:n arvioi hyväksi 50 % ja Valviran 33 %), ja he toivoivat selkokielistä ilmaisuja ja mahdollisuutta saada tietoa omalla äidinkielellään. Myös kuvauksia onnistuneista työllistymistarinoista kaivattiin.

Maahanmuuttajat ovat saaneet eniten tunnustamiseen liittyviä tietoja epävirallisten verkostojen kautta, muilta maahanmuuttajilta ja suomalaisilta tuttavilta. Seuraavaksi yleisin tietolähde oli kotouttamiskoulutus ja TE-toimisto. Vaikuttaa siltä, että maahanmuuttajavastaajat kokivat tunnustamisprosessin kokonaisvaltaisesti, ja sähköiset palvelut ovat vain osa tätä prosessia. Tietoa haetaan ja saadaan eri lähteistä: tiedonhaku ja saanti ovat ketjuuntuneita ja osin sattumanvaraisiakin.

Maahanmuuttajat toivoivat nykyistä enemmän henkilökohtaista neuvontaa ja ohjausta. Monet kirjoittivat vastauksissaan, että rinnastaminen tai laillistaminen ei olisi onnistunut ilman jonkun työntekijän tai perheenjäsenen apua. Neuvontaa ja ohjausta kaivattiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa maahantulon jälkeen. Lisäksi tietoa olisi hyvä olla saatavilla jo maahan muuttoa suunnitteleville henkilöille.

Vaikka tämän selvityksen fokus oli sähköisessä neuvonnassa, niin tuloksissa nousikin vahvasti esiin erilaisten ohjaus- ja neuvontapalveluiden rooli. Esimerkiksi TE-palveluiden asiantuntijat ovat usein ensimmäisessä rintamassa vastaanottamassa korkeakoulutettuja maahanmuuttajia, ohjaamassa heitä alkukartoitukseen ja laa- timassa asiakkaan kanssa yhdessä kotoutumissuunnitelmia. Tässä prosessissa ovat mukana myös kouluttajat ja opinto-ohjaajat. Paras yhdistelmä on se, että neuvojat ja ohjaajat sekä tuntevat sähköiset palvelut että pystyvät tarjoamaan henkilökohtaista ohjausta. Pitkäjänteinen ohjaus on tarpeellinen erityisesti Euroopan ulkopuolelta tuleville maahanmuuttajille, joiden tietämys Suomen koulutusjärjestelmästä ja työmarkkinoista on ohuempi kuin esimerkiksi Euroopasta tulleilla.

Aineistosta nousi huoli siitä, että täydentävää koulutusta on liian vähän tarjolla, erityisesti tämä tuli esiin psykologien, puheterapeuttien ja sosiaalialan asiantuntijoiden osalta. Ongelmana on ylipäättään ammatillisen täydennyskoulutusjärjestelmän vastuutahon puuttuminen, mikä liittyy rahoituspohjan hajaantumiseen.

Tutkinto ja osaaminen eivät ole aina synonyymejä keskenään ja tästä johtuen tutkintojen rinnastamisen ohella tulisi hyödyntää kevyempiä osaamisen tunnistamisen malleja, joita voisivat hyödyntää ainakin ei-julkisille työmarkkinoille pyrkivät maahanmuuttajat. SIMHE vastuukorkeakoulut ja -yliopistot on velvoitettu antamaan neuvontaa myös oman instituutin ulkopuolisesta koulutustarjonnasta. SIMHE-toiminta on sen verran uutta, että aineistossa oli siitä hyvin vähän mainintoja, mutta sekä työntekijöiltä että maahanmuuttajilta tulleet kommentit olivat positiivisia.

Selvitystä varten käytiin läpi eri maiden tutkintojen tunnustamiseen liittyvää tiedotusta. Näistä on paljon opittavaa. Käyttäjän kannalta hyödyllistä on se, että kaikkia ammattialoja koskeva tieto löytyy samalta sivustolta. Parhailla sivustoilla ammattialakohtaisesta valikosta löytyy tietoa sekä kunkin ammatin tutkinnon tunnustamisesta, alan työllisyysilanteesta, ammattiliitoista ja täydennyskoulutusmahdollisuuksista. Havainnolliset videot ja yksilötarinat tuovat sivuille elävyyttä. Sivustoista välittyy kannustava ja maahan muuttaneen osaamista arvostava lähestymistapa. Sähköisen neuvonnan lisäksi sivustolla on tietoa puhelinneuvonta-ajoista. Osassa sivustoissa on otettu huomioon neuvonnan kohteena myös ohjauspalveluja tarjoavat työntekijät.

Vaikka nykyisiin OPH:n ja Valviran sivuihin oltiin suhteellisen tyytyväisiä, kokoavalle, kaikkia korkeasti koulutettuja palvelevalle neuvontaportaalille tai sivustolle olisi tarvetta. Maahanmuuttajien ja ohjausta antavien työntekijöiden mukaan tieto olisi hyvä löytyä keskistetystä paikasta. Opetushallituksen ja Valviran edustajien mukaan heidän sivujensa tulee olla erilliset, koska asiaa määrittävä lainsäädäntö ja prosessit ovat erilaiset.

Jatkotyöskentelyn kannalta on esimerkiksi seuraavia vaihtoehtoja:

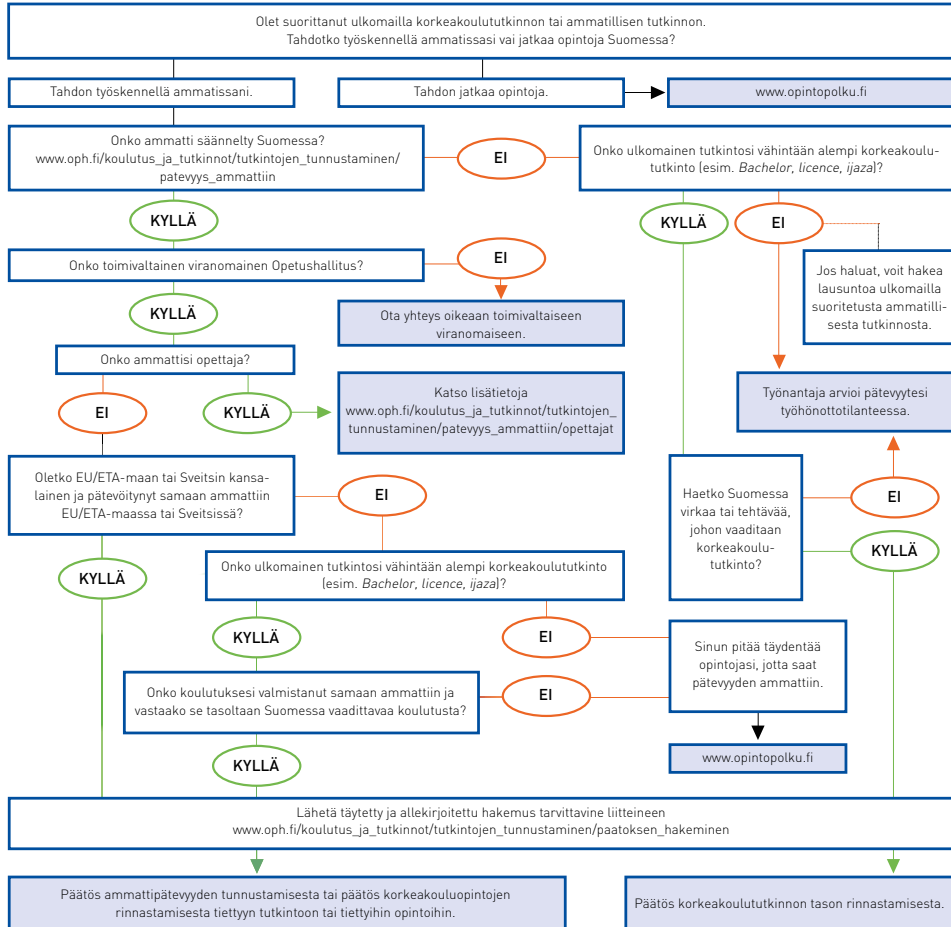
1. Jatketaan nykyiseltä pohjalta; OPH ja Valvira tiedottavat omilla sivuillaan, mutta rinnalla toimii SimheAppin tuottama mobiiliapplikaatio, joka painottuu erityisesti osaamisen tunnustamiseen ja korkea-asteen koulutuspoluille ohjaamiseen. Tämän mallin haittapuolina on tiedon hajanaisuus.
2. Perustetaan uusi portaali tai sivusto, jossa otetaan huomioon Suomeen muuttota suunnittelevien ja täällä jo asuvien tarpeet. Portaalista olisi linkit vastuuviranomaisien sivustoille. Sisällössä olisi sekä yleistä tietoa korkeakoulutettujen työmarkkinoista että tietoa tunnustamisesta, rinnastamisesta ja laillistamisesta. Lisäksi sivuilla voisi olla videoita onnistuneista työllistymiskokemuksista.
3. Linkitetään maahanmuuttajia koskeva työ- ja koulutustietous valmisteilla olevaan Työmarkkinatori- palveluun. Työ- ja elinkeinohallinnon rakenteilla olevaan hakupalveluun on tarkoitus koota yhteen kaikki työelämän palvelut.

Ehdotamme selvityksen tulosten perusteella, että korkeasti koulutetuille maahanmuuttajille suunnattu tietous keskitetään monikielisesti ja monikanavaisesti yhteen paikkaan. Sivustoa tai portaalia ylläpitäisi jokin olemassa olevista tietopalveluista tai esimerkiksi vastuukorkeakoulut yhteistyössä viranomaisten, työmarkkinaosapuolten ja muiden sidosryhmien kanssa. Portaalin pysyväksi ylläpitäjäksi esitettiin useita eri tahoja ja tämä selvitys ei antanut yksiselitteistä vastausta siihen, kuka portaalilla ylläpitäisi. Portaalilla ylläpitoon ja päivittämiseen on varattava riittävät resurssit. Esimerkiksi lainsäädännöllisten muutosten tapahtuessa vastuun pitää selkeästi olla toimivaltaisilla tahoilla.

Sähköinen monikielinen neuvontaportaaali on yksi keskeinen keino edistää korkeasti koulutettujen työllistymistä. Se olisi myös signaali sekä Suomeen jo muuttaneille että muuttoa harkitseville siitä, että Suomi toivottaa osaajat tervetulleiksi ja antaa tukensa sille, että nämä pääsisivät mahdollisimman pian osaksi suomalaista työelämää ja yhteiskuntaa.

Liite 1

Ulkomailla suoritetettujen tutkintojen tunnustaminen

Liite 2 Maahanmuuttajakyselyyn vastanneiden tietoja

Kyselyyn vastanneiden maahanmuuttajien koulutusala²⁵

Koulutusala	kaikki vastaajat (n=299), %	alle kaksi vuotta Suomessa asuneet (n=49), %	vähintään kaksi vuotta Suomessa asuneet (n=248), %
Hammaslääketieteellinen	2	2	2
Lääketieteellinen	8	14	7
Hoitotiede	5	2	6
Humanistinen	11	6	13
Kasvatustieteellinen	20	12	21
Matemaattis-luonnontieteellinen	5	6	5
Maatalous-metsätieteellinen	2	2	2
Oikeustieteellinen	5	10	4
Taideala	4	2	4
Tekniikan ala	10	16	9
Yhteiskuntatieteellinen	7	6	8
Jokin muu	22	20	22

Aineistojen edustavuutta vahvistaa se huomio, että koulutusalat ovat hyvin samansuuntaisia molemmissa kyselyissä. Maahanmuuttajilla suurimmat koulutusalat olivat kasvatustieteellinen ja humanistinen sekä lääketieteellinen koulutusala vähemmän aikaa maassa asuneiden osalta. Vastaavasti ohjausta ja neuvontaa antavien vastauksissa korostuivat opettajat ja hoitoalan ammatit.

Huomioarvoista koulutusalojen tarkastelun suhteen on se, että maahanmuuttajilla kohta ”jokin muu” saa suhteellisen ison osan vastauksista. Vastaajien on ollut ehkä vaikea sijoittaa omaa ammattiaan kyselyssä oleviin koulutusaloihin. Kohdassa ”jokin muu” oli muun muassa mainittu puheterapeutti, rahatalous, luotonanto ja matkai-

²⁵ Kyselyssä oli vaihtoehtona myös eläinlääketiede, mutta vastaajien joukossa ei ollut yhtään eläinlääkärää.

lu, mutta toisaalta myös ammatteja kuten sosiaalityöntekijä, joka suomalaisesta näkökulmasta kuuluu kohtaan ”yhteiskuntatieteellinen”, mutta vastaaja on hahmotanut asian jotenkin toisin. Näyttääkin siltä, että kyselyyn on tullut vastauksia myös kohderyhmään kuulumattomilta (ei-korkeakoulutetuilta) ja siksi osan vastaajista on ollut vaikeaa valita koulutusala.

Kyselyyn vastanneiden maahanmuuttajien työmarkkinatilanne kyselyhetkellä

Työmarkkinatilanne	kaikki vastaajat (n=296), %	alle kaksi vuotta Suomessa asuneet (n=51)	vähintään kaksi vuotta Suomessa asuneet (n=252)
Työtön tai muuten poissa työmarkkinoilta (esim. kotivanhempana)	24	25	24
Töissä, mutta ei koulutusta vastaavalla alalla	22	13	24
Töissä koulutusta vastaavalla alalla	30	10	33
Opiskelee päätoimisesti	17	44	11
Opiskelee osa-aikaisesti	7	10	6
Jokin muu	9	8	9

LÄHTEET

- Anerkennung in Deutschland <https://www.anerkennung-in-deutschland.de/html/en/>. Luettu 10.3.2018.
- Digisti Fiksu. Haaga-Helia. <http://digistifiksu.fi>. Luettu 12.2.2018
- Drage, Merja (toim.) Innostusta, etsintää ja opastamista. Nuorten maahanmuuttajien ja ikäihmisten kokemuksia digipalveluista. Helsinki: Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. Haaga-Helian julkaisut 10/2017.
- Foreign Qualifications Recognition [https://www.welcomebc.ca/Resources-For/For-regulators/Foreign-Qualifications-Recognition-\(FQR\)](https://www.welcomebc.ca/Resources-For/For-regulators/Foreign-Qualifications-Recognition-(FQR)). Luettu 10.3.2018.
- Huttunen, Hannu-Pekka & Kupari, Tiina (toim.). Specimasta opittua. Korkeasti koulutetut maahanmuuttajat työelämään. Turku: Turun työvoimatoimisto, 2007
- Information on Sverige. <https://www.informationsverige.se/Svenska/Arbete-och-utbildning/Sidor/Utländska-akademiker.aspx>. Luettu 10.4.2018
- Maahanmuuton vastuukorkeakoulutoiminta. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:38. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80706/OKM_38_2017.pdf. Luettu 6.4.2018.
- Maahanmuuttajalääkäriin koulutuspolku. <https://research.uta.fi/maahanmuuttajalaakarit/kokonaismalli/>. Luettu 11.3.2018
- Maahanmuuttajien digipalveluissa on vielä paljon kehitettävää. <http://digistifiksu.fi/tuloksia-maahanmuuttajien-digipalveluissa-on-vielä-paljon-kehitettävää>. Luettu 10.3.2018.
- Oikeilla neuvoilla oikeaan paikkaan. Suosituksia ja hyviä käytäntöjä maahanmuuttajien neuvonnan kehittämiseen. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja yrittäjyys 5/2014.
- Omstart – för invandrare akademiker i Sverige <https://www.saco.se/en/omstart>. Luettu 28.12.2017.
- Opas maahanmuuttajalääkäreille ja työyhteisöille. Tampere: Tampereen yliopisto 2018. <https://research.uta.fi/opas-maahanmuuttajalaakareille-ja-tyoyhteisöille/> Luettu 10.3.2018
- Pätevyys ammattiin ulkomailla suoritetun tutkinnon perusteella: http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/tutkintojen_tunnustaminen/patevyys_ammattiin Luettu 18.4.2018
- Qualification assessment. <https://internationaleducation.gov.au/services-and-resources/services-for-individuals/qualifications-assessments/pages/qualification-assessment.aspx>. Luettu 10.3.2018.
- Recognition of your profession in the Netherlands. <https://www.nuffic.nl/en/diploma-recognition/recognition-of-your-profession-in-the-netherlands>. Luettu 10.3.2018.
- Terveystieteiden ammattihenkilöistä annetun lain (558/1994) nykytilaa ja uudistamistarpeita koskeva selvitys. – Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, 2018 [Raportteja ja muistioita 2].
- Udenlandske uddannelser og dokumentation over grænser https://ufm.dk/uddannelse/anerkendelse-og-dokumentation?set_language=da&cl=da. Luettu 10.3.2018.
- Ulkomaisten tutkintojen tunnustaminen Opetushallituksessa - päätöstä saaneiden kokemuksia. Helsinki: Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2017:11
- Utdanning fra utlandet <https://www.nokut.no/utdanning-fra-utlandet/>. Luettu 10.3.2018.

Korkeakoulututkintojen tunnustamiseen ja täydentämiseen liittyvä sähköinen tiedottaminen

Maahanmuuttajien koulutus- ja työllistymispolkujen nopeuttaminen on kotouttamispolitiikan yksi keskeisistä tavoitteista. Samalla pyritään vahvistamaan kansainvälisten osaajien asiantuntemuksen kanavoimista yritysten kasvun ja kansainvälistymisen sekä innovaatiotoiminnan tueksi.

Korkeakoulutettujen maahanmuuttajien kannalta keskeistä on, miten tutkintojen tunnustaminen ja pätevyitysmispolut sekä niihin liittyvä ohjaus ja neuvonta toimivat. Tämän selvityksen tavoitteena on arvioida, kuinka ulkomailla suoritettujen korkea-koulututkintojen tunnustamista ja täydentämistä koskeva tiedottaminen ja ohjaus toimivat digitaalisten kanavien kautta ja mitä kehitettävää nykyisessä järjestelmässä on. Selvityksen aineisto koostuu maahanmuuttajille ja ohjauspalveluiden työntekijöille suunnatuista kyselyistä, yksilöllisistä testauksista ja syventävistä haastatteluista.

Selvityksen perusteella OPH:n ja VALVIRAn nettisivuihin ollaan suhteellisen tyytyväisiä, mutta esiin nousi myös kehittämisehdotuksia. Selvityksessä esitetään, että korkeasti koulutetuille maahanmuuttajille perustettaisiin kannustava selko- ja monikielinen portaali, jossa tutkintojen tunnustaminen ja laillistaminen olisivat yksi keskeinen sisältö. Lisäksi selvityksessä esitellään kansainvälisiä esimerkkejä esitetyn kaltaisista, tietoa kokoavista portaaleista ja niiden toteuttamistavoista.

Selvityksen kohteena oli sähköinen tiedotus, mutta tuloksissa nousee kuitenkin vahvasti esiin henkilökohtaisen ohjauksen ja neuvonnan tarve sähköisten palveluiden rinnalla.

Verkkojulkaisu

ISSN 1797-3562

ISBN 978-952-327-343-6

Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi